

TERAVILJATURG

SAAGIAASTA 2012/2013

TURU-ÜLEVADE

AGRISEIRE

TNS EMOR

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:
Kaidi Reedi, Aivar Voog, Maire Nõmmik

Tellijapoolne kontaktisik: Aleksander Vukkert

AS Emor

Tammsaare Ärikeskus
A. H. Tammsaare tee 47
11316 Tallinn

t: +372 626 8500

f: +372 626 8501

emor@emor.ee

www.emor.ee

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

©TNS Emor

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Teravilja ja teraviljasaaduste tootmine	
Teravilja ja teraviljasaaduste tootmine.....	4
Tabel 1: Teravilja kasvupind Eestis	5
Tabel 2: Teravilja kogusaak Eestis	5
Tabel 3: Teravilja saagikus Eestis	6
Tabel 4: Rapsi kasvupind, rapsiseemne saak ja saagikus Eestis.....	6
Tabel 5: Teravilja ja rapsiseemne kokkuost saagiaastal Eestis	7
Tabel 6: Teraviljatoodete tootmine Eestis 2009-2012.....	7
Tabel 7: Teravilja ja teraviljasaaduste bilanss Eestis saagiaastate lõikes	8
Joonis 1: Teravilja ressursid ja selle kasutamine Eestis saagiaastate lõikes	8
Teravilja ja teraviljatoodete hinnad	
Teravilja ja teraviljatoodete hinnad	9
Tabel 8: Teravilja ja rapsiseemne saagiaasta keskmised kokkuostuhinnad Eestis	10
Joonis 2: Toiduteravilja kokkuostuhind Eestis saagiaastate lõikes.....	10
Joonis 3: Söödateravilja kokkuostuhind Eestis saagiaastate lõikes	11
Joonis 4: Toidunisu kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013	12
Joonis 5: Toidurukki kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013	12
Joonis 6: Söödakaera kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013	13
Joonis 7: Söödanisu kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013.....	13
Joonis 8: Söödaodra kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013	14
Joonis 9: Teravilja rahvusvahelised kokkuostuhinnad	14
Joonis 10: Rapsi rahvusvahelised kokkuostuhinnad	15
Tabel 9: Teraviljatoodete saagiaasta keskmised jaehinnad Eesti kauplustes	16
Joonis 11: Leiva ja saiatoodete keskmiste jaehindade dünaamika Eesti kauplustes jaanuar 2011– 2013	16
Joonis 12: Toidunisu kokkuostuhinna ning saia jaehinna dünaamika Eestis jaanuar 2011 – 2013.....	16
Tabel 10: Teraviljatoodete ja toiduõli keskmised jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites juunis 2013.....	17
Joonis 13: Nisujahu jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013	17
Joonis 14: Röstsaia jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013	18
Joonis 15: Spagettide jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013	18
Joonis 16: Kellogg's Original maisihelveste jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013.....	19
Joonis 17: Rapsiõli jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013.....	19

Eksport ja import

Eksport ja import.....	20
Joonis 18: Teravilja ja teraviljasaaduste eksport ning import saagiaastate lõikes	22
Joonis 19: Teravilja ja teraviljatoodete ekspordi- ja impordikäive saagiaastate lõikes.....	22
Tabel 11: Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste põhieksporti käive ja struktuur Eestis saagiaastate lõikes	23
Tabel 12: Teravilja ning rapsi saagiaasta keskmised ekspordi ühikuhinnad	23
Joonis 20: Teravilja ja rapsi ekspordihindade muutus saagiaastate lõikes.....	23
Tabel 13: Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste põhieksport Eestis saagiaastate lõikes.....	24
Joonis 21: Teraviljade eksportkogused saagiaastate lõikes.....	24
Joonis 22: Teraviljatoodete eksportkogused saagiaastate lõikes.....	25
Joonis 23: Rapsiseemne ja õlitoodete eksportkogused saagiaastate lõikes	25
Tabel 14: Teravilja ja teraviljatoodete ekspordi struktuur riikide lõikes saagiaastal 2012/2013	26
Tabel 15: Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste põhiimpordi käive ja struktuur Eestis	27
Tabel 16: Teravilja ning rapsi saagiaasta keskmised impordi ühikuhinnad	27
Joonis 24: Teravilja ja rapsi impordihindade muutus saagiaastate lõikes	27
Tabel 17: Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste põhiimport Eestis saagiaastate lõikes.....	28
Joonis 25: Teraviljade importkogused saagiaastate lõikes.....	28
Joonis 26: Teraviljatoodete importkogused saagiaastate lõikes.....	29
Joonis 27: Rapsiseemne ja õlitoodete importkogused saagiaastate lõikes	29
Tabel 18: Teravilja ja teraviljatoodete impordi struktuur riikide lõikes saagiaastal 2012/2013.....	30

Trendid Euroopa Liidus

Trendid Euroopa Liidus	31
Tabel 19: Teravilja ja teraviljasaaduste bilanss Euroopa Liidus saagiaastate lõikes ja prognoos saagiaastaks 2013/2014.....	33

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid.....	34
Tabel 20: Teravilja ja teraviljasaaduste bilanss maailmas saagiaastate lõikes ja prognoos saagiaastaks 2013/2014.....	35
Tabel 21: Teravilja ja õlitaime seemnete tootmine ja tarbimine maailmas saagiaastate lõikes	35
Kokkuvõte.....	36

Sissejuhatus

Käesolev aruanne annab ülevaate Eesti teraviljaturust saagiaastal 2012/2013 võrrelduna eelnevate perioodidega ja Euroopa ning muu maailmaga.

Aruandes antakse ülevaade teravilja ja rapsi kasvupinnast, saagist ja saagikusest. Käsitletakse ka teravilja kokkuostuhindu, teraviljatoodete jaehindu ja teravilja, teraviljatoodete ning rapsi ekspordi ja importi.

Täiendavalt esitatakse veel maailma teraviljaturu arengute prognoos saagiaastaks 2013/2014 ja prognoos aastani 2022.

Töös on allikatena kasutatud Statistikaameti andmebaase, Eesti Konjunktuuriinstituudi ja TNS Emori kogutud andmeid ning USDA, OECD, FAO, Euroopa Komisjoni ning Põllumajandusministeeriumi andmeid.

Teravilja ja teraviljasaaduste tootmine

Teravilja ja teraviljasaaduste tootmine

Teravilja ja rapsi kasvupind, saak ja saagikus

2013. aastal kasvas teravilja kasvupind esialgsete andmete põhjal 6,3% ehk 308,7 tuhandele hektarile (tabel 1). Siinkohal suurenes suviteravilja kasvupind 22,7% 250,5 tuhandele hektarile, taliteravilja kasvupind vähenes 32,6% 58,2 tuhandele hektarile.

Taliteraviljadest kasvatatakse Eestis endiselt kõige enam talinisu, hoolimata sellest, et hektarite arvult suurim vähenemine toimus just talinisu kasvupinnas – 20 tuhande hektari võrra 43,5 tuhande hektari tasemele. Teise olulise taliteravilja – talirukki – kasvupind vähenes 5,4 tuhande hektari võrra 11,5 tuhande hektari tasemele.

Suviteraviljadest kasvatatakse Eestis kõige enam otra, mille kasvupind 2013. aastal ka hektarite arvult kõige rohkem suurenes – 22,5 tuhande hektari võrra. Kasvupinnalt järgmiste teraviljade – suvinisu ja kaera – kasvupind on suurenenud vastavalt 17,9 tuhande ja 3000 hektari võrra.

Vaadates teravilja kogusaaki, on näha, et see on jäänud ligikaudu samaks (tabel 2). Sama ei saa aga väita, kui vaadata eraldi taliteravilja ja suviteravilja. Taliteravilja kogusaak vähenes Statistikaameti prognooside kohaselt 56,2% ehk 23,6% võrra rohkem kui kasvupind, sest tulenevalt ilmastikuoludest langes taliteravilja saagikus koguni 35% (tabel 3). Suviteravilja puhul on olukord aga vastupidine – kogusaak suurenes 35% ehk 12,3% võrra rohkem kui kasvupind. Suviteravilja saagikuse kasvuks on Statistikaamet 2013. aastaks prognoosinud 10%.

Rapsi kasvupind hakkas pärast pikaajalist tõusu 2011. aastal mõnevõrra vähenema ja mõningast vähenemist – 2,6% ehk 84,8 tuhandele hektarile – nähakse esialgsete andmete põhjal ka aastaks 2013 (tabel 4). Kuna aga saagikuse kasvuks on esialgsetel andmetel 3,9%, siis on ka kogusaak 2013. aastal esialgsetel andmetel 1,1% suurem kui 2012. aastal.

Teravilja ja rapsi kokkuost

Teravilja kokkuost on saagiaastal 2012/2013 võrrelduna eelneva saagiaastaga suurenenud 252,4 tuhande tonni võrra ehk 52,2%. Koguseliselt on kokkuost kõige enam kasvanud nisu puhul (181,4 tuhat tonni ehk 63,9%) (tabel 5).

Saagiaastal 2012/2013 on suurenenud ka rapsi kokkuost, kuigi võrreldes teraviljaga märksa tagasihoidlikumalt – 1600 tonni võrra ehk 1%.

Teraviljatoodete tootmine

2012. aastal kasvas võrreldes 2011. aastaga nii jahu kui ka tangainete tootmine ning vähenes pagaritoodete ja jahust kondiitritoodete tootmine (tabel 6).

Jahu puhul kavas just nisujahu tootmine – 14,6% 55,4 tuhandelt tonnilt 63,5 tuhandele tonnile. Rukkijahu tootmine jäi aga 2011. aastaga võrreldes ligikaudu samale, 25,8 tuhande tonni tasemele.

Pagaritoodete puhul vähenes enim just leiva tootmine – 30,3 tuhandelt tonnilt 26,1 tuhandele tonnile. Saia tootmine seevastu hoopis kasvas 7,2% 37,2 tuhande tonni tasemele. Vaadates pikemat trendi võibki näha, et saia ja sepikuliste tootmine vähehaaval kasvab ja leiva tootmine vastupidiselt väheneb. Jahust kondiitritoodete puhul vähenes enim küpsiste (34,8%) ja praänikute, piparkookide (54,5%) tootmine.

Teravilja kasvupind Eestis
(tuh ha)

Tabel 1

Kogu Eesti	2010	2011	2012	2013*	muutus ± %	
					12/'11	13/'12
Teravili kokku	275,3	297,0	290,5	308,7	-2,2%	6,3%
.. sh taliteravili	68,2	70,9	86,3	58,2	21,7%	-32,6%
....rukis	12,6	13,3	16,9	11,5	27,1%	-32,0%
....nisu	50,6	52,8	63,5	43,5	20,3%	-31,5%
....oder	1,0	0,3	0,3	0,1	0,0%	-66,7%
....tritik	4,0	4,5	5,6	3,1	24,4%	-44,6%
.. sh suviteravili	207,1	226,1	204,2	250,5	-9,7%	22,7%
....nisu	68,8	75,6	60,8	78,7	-19,6%	29,4%
....oder	103,8	118,0	108,7	131,2	-7,9%	20,7%
....kaer	30,4	28,4	31,8	34,8	12,0%	9,4%
....segavili	3,8	3,8	2,4	5,2	-36,8%	116,7%
....tatar	0,3	0,3	0,5	0,6	66,7%	20,0%

*2013. aasta andmed on esialgsed

Allikas: SA

Teravilja kogusaak Eestis
(aidakaalus, tuh t)

Tabel 2

Kogu Eesti	2010	2011	2012	2013*	muutus ± %	
					12/'11	13/'12
Teravili kokku	678,4	771,6	991,2	992,4	28,5%	0,1%
.. sh taliteravili	184,6	204,3	379,1	166,1	85,6%	-56,2%
....rukis	25,0	31,0	57,1	21,9	84,2%	-61,6%
....talinisu	148,5	159,0	296,2	135,0	86,3%	-54,4%
....talioder	2,1	0,7	1,0	0,4	42,9%	-60,0%
....tritik	9,0	13,6	24,8	8,8	82,4%	-64,5%
.. sh suviteravili	493,8	567,3	612,1	826,3	7,9%	35,0%
....suviniisu	179,1	201,2	188,5	275,3	-6,3%	46,0%
....oder	252,7	294,3	340,3	446,0	15,6%	31,1%
....kaer	54,5	62,8	78,4	89,1	24,8%	13,6%
....segavili	7,4	8,8	4,7	15,4	-46,6%	227,7%
....tatar	0,1	0,2	0,2	0,5	0,0%	150,0%

*SA prognoos

Allikas: SA

Teravilja saagikus Eestis
(kasvupinnalt, aidakaalus, kg/ha)

Tabel 3

Kogu Eesti	2010	2011	2012	2013*	muutus ± %	
					12/'11	13/'12
Teravili kokku	2464	2598	3412	3214	31,3%	-5,8%
.. sh taliteravili	2707	2883	4392	2854	52,3%	-35,0%
....rukis	1983	2325	3381	1911	45,4%	-43,5%
....taliniisu	2934	3013	4662	3104	54,7%	-33,4%
....talioder	2210	2286	3389	3880	48,3%	14,5%
....tritik	2234	3050	4433	2813	45,3%	-36,5%
.. sh suviteravili	2384	2509	2998	3298	19,5%	10,0%
....suviniisu	2604	2659	3102	3497	16,7%	12,7%
....oder	2433	2494	3130	3398	25,5%	8,6%
....kaer	1790	2211	2471	2561	11,8%	3,6%
....segavili	1964	2345	1952	2970	-16,8%	52,2%
....tatar	452	732	424	855	-42,1%	101,7%

*SA prognoos

Allikas: SA

Rapsi kasvupind, rapsiseemne saak ja saagikus Eestis

Tabel 4

Kogu Eesti	2010	2011	2012	2013*	muutus ± %	
					12/'11	13/'12
Kasvupind (tuh ha)	98,2	89,0	87,1	84,8	-2,1%	-2,6%
Saak (tuh t)	131,0	144,2	157,8	159,5	9,4%	1,1%
Saagikus (kg/ha)	1334	1620	1811	1881	11,8%	3,9%

*SA prognoos

Allikas: SA

Teravilja ja rapsiseemne kokkuost saagiaastal Eestis
(tuh tonni)

Tabel 5

Kogu Eesti	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	muutus 12/13 - 11/12	
					± kogus	± %
Teravili kokku	474,1	449,9	483,3	735,7	252,4	52,2%
...nisu	244,0	252,4	283,8	465,2	181,4	63,9%
...rukis	24,3	21,4	29,8	41,5	11,7	39,3%
...oder	159,6	148,2	140,0	181,6	41,6	29,7%
...kaer	32,3	15,3	19,5	25,0	5,5	28,2%
...tritik	6,8	3,0	4,4	10,1	5,7	129,5%
Rapsiseeme	115,7	141,0	155,1	156,7	1,6	1,0%

Allikas: SA

Teraviljatoodete tootmine Eestis 2009-2012
(tuh tonni)

Tabel 6

Kogu Eesti	2009	2010	2011	2012	muutus 2012/2011	
					± kogus	± %
Jahu	74,4	78,7	81,2	89,4	8,2	10,1%
...nisujahu	51,6	51,8	55,4	63,5	8,1	14,6%
...rukkijahu	22,3	25,8	25,7	25,8	0,1	0,4%
Tangained	3,2	7,5	2,5	12,4	9,9	396,0%
...manna	1,0	1,2	0,9	0,8	-0,1	-11,1%
Pagaritooted	74,1	75,5	77,0	76,7	-0,3	-0,4%
...leib	31,1	29,9	30,3	26,1	-4,2	-13,9%
...sai, sepikulised	31,3	33,4	34,7	37,2	2,5	7,2%
...suhkru- ja rasvarikkad saiad, pirukad	9,0	8,7	7,9	8,4	0,5	6,3%
...kuivikud, röstleib, krõbeleivad, barankad	0,6	0,6	0,6	0,5	-0,1	-16,7%
...pitsad	1,4	2,4	2,7	3,5	0,8	29,6%
Jahust kondiitritooted	7,1	8,4	9,5	8,0	-1,5	-15,8%
...tordid, koogid	4,1	5,2	5,6	5,6	0,0	0,0%
...keeksid, rullbiskviidid	0,4	0,4	0,3	0,4	0,1	33,3%
...vahvlid	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0%
...küpsised	1,8	1,9	2,3	1,5	-0,8	-34,8%
...präänikud, piparkoogid	0,6	0,8	1,1	0,5	-0,6	-54,5%

2012. aasta andmed avaldatakse veebruaris 2013

Allikas: SA

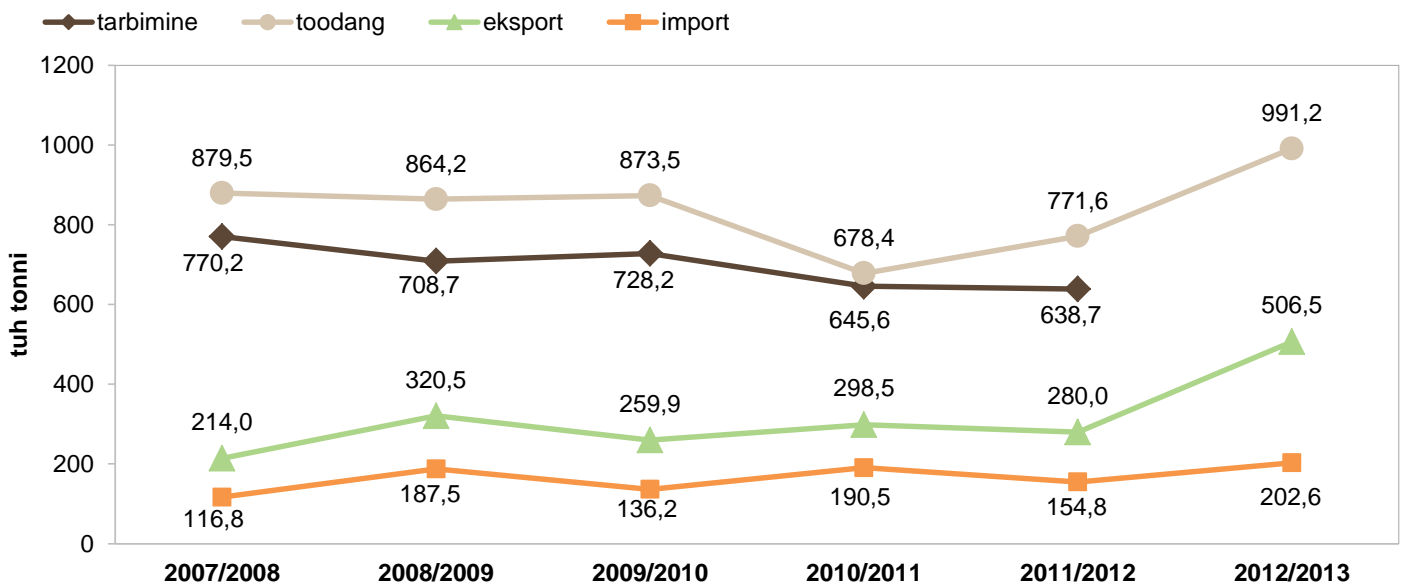
Kogu Eesti	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013*
TOODETUD	873,5	678,4	771,6	991,2
IMPORT	136,2	190,5	154,8	202,6
KOKKU RESSURSID	1009,7	868,9	926,4	1193,8
TARBIMINE	728,2	645,6	638,7	
...seemnena	69,0	67,7	58,9	
...loomasöödana	516,6	439,5	439,3	
...tööstuslik	25,4	27,1	28,4	
...inimtarbimine (terakaalus)	111,5	108,4	105,8	
...inimtarbimine (tootekaalus)	87,7	85,0	82,6	
.....tarbimine inimese kohta (tootekaalus), kg	65,4	63,4	61,6	
...kadu	5,8	3,0	6,4	
EKSPORT	259,9	298,5	280,0	506,5
KASUTAMINE KOKKU	988,2	944,1	918,7	
VARUDE MUUTUS PERIOODI LÖPUS	21,5	-75,2	7,7	

*2012/2013 andmed avaldatakse veebruaris 2014

Allikas: SA

Teravilja ressurss ja selle kasutamine Eestis saagiaastate lõikes
(tuh t)

Joonis 1

Allikas: SA

The logo for TNS, consisting of a solid pink square with the letters "TNS" in white, bold, sans-serif font centered within it.

TNS

Teravilja ja teraviljatoodete hinnad

Teravilja ja teraviljatoodete hinnad

Kokkuostuhinnad

Teravilja kokkuostuhinnad Eesti tootjatelt on saagiaastal 2012/2013 võrreldes saagiaastaga 2011/2012 tõusnud vahemikus 8,1% toidurukki puhul kuni 22,6% söödarukki puhul (tabel 8). Pikemat trendi jälgides võib näha, et teravilja kokkuostuhind on saavutanud juba kõrgema taseme kui saagiaastal 2007/2008 (joonis 2, joonis 3).

Kõige kõrgemat hinda maksti saagiaastal 2012/2013 keskmiselt toidunisu, söödanisu ja tritiku eest – vastavalt 225,57 eurot, 210,04 eurot ja 211,95 eurot.

Eesti teravilja kokkuostuhinnad on võrrelduna Euroopa Liidu keskmisega olnud enamjaolt madalamad ja olid madalamad ka saagiaastal 2012/2013 (joonised 4-8).

Jaehinnad

Teraviljatoodete jaehinnad on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 mõnevõrra langenud välja arvatud kaerahelveste puhul, mille hind on hoopis 3% tõusnud (tabel 9). Hinnalangus teiste toodete puhul on olnud ühtlane, jäädes 2,7% ja 3% vahele. Peenleiva sai saagiaastal 2012/2013 keskmiselt kätte hinnaga 1,44 €/kg, saia hinnaga 1,33 €/kg, nisujahu hinnaga 0,64 €/kg ja kaerahelbed hinnaga 1,36 €/kg.

Võrdluses Euroopa pealinnade supermarketite jaehindadega teraviljatoodete kategoorias oli Eestis 2013. aasta juunis (ehk saagiaasta lõpus) pealinnade keskmisest tasemest kallim röstsai, rapsiõli, spagetid ja Kellogg's Original maisihelbed (tabel 10, joonised 13-17). Keskmisest odavam oli Eesti hinnatase vaid nisujahu puhul. Odavaimad teraviljatooted on vaadeldud pealinnadest Amsterdamis, Prahast ja Berliinis, kõige kallimad teraviljatooted leiab aga Stockholmist ja Helsingist.

Teravilja ja rapsiseemne saagiaasta keskmised kokkuostuhinnad Eestis
 €/t, km-ta, Eesti tootjatelt

Tabel 8

	2009/2010	2010/2011	2011/2012*	2012/2013	Muutus '12/13 - '11/12, ± %
Nisu					
Toidunisu	110,95	201,04	192,41	225,57	17,2%
Söödanisu	99,77	190,28	180,59	210,04	16,3%
Rukis					
Toidurukis	74,27	160,94	176,97	191,37	8,1%
Söödarukis	64,81	116,64	142,00	174,09	22,6%
Oder					
Toiduoder	85,07	150,18	189,35	206,46	9,0%
Söödaoder	93,12	164,49	180,98	205,77	13,7%
Kaer					
Toidukaer	79,25	152,47	171,07	190,08	11,1%
Söödakaer	62,63	126,46	155,00	174,43	12,5%
Tritik**	80,53	136,21	181,10	211,95	17,0%
Rapsiseeme	249,45	369,54	437,86	476,97	8,9%

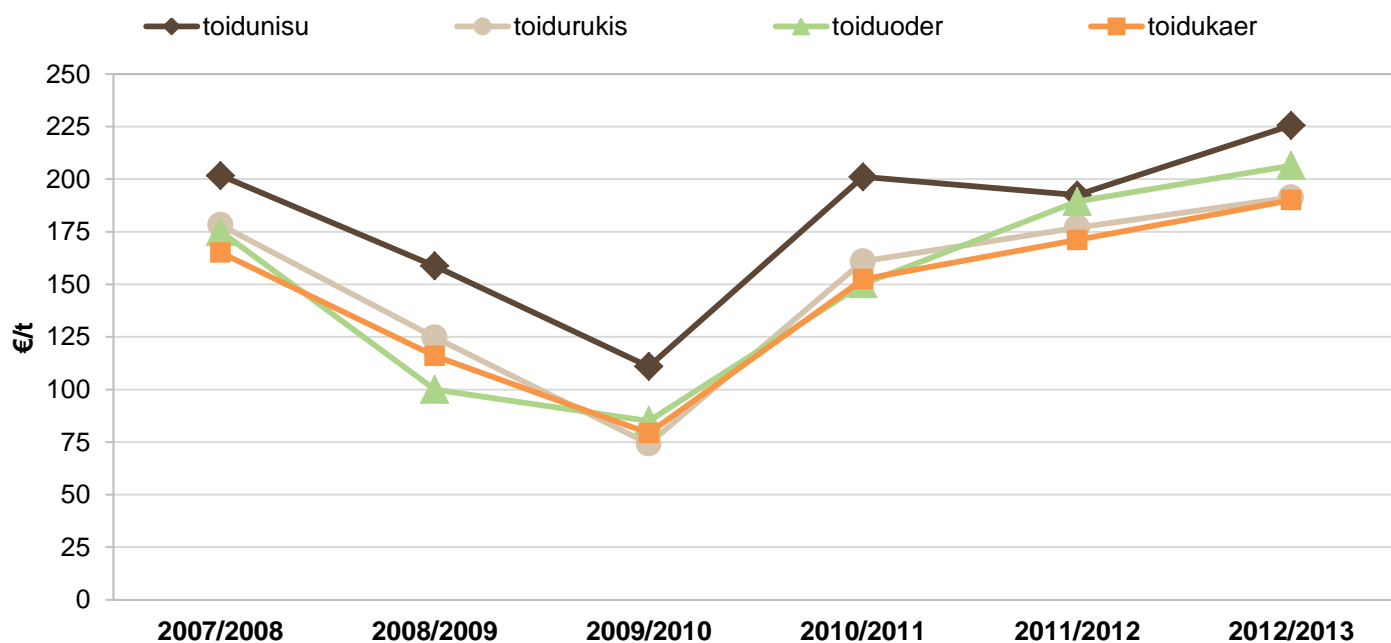
*2011/2012 saagiaasta andmed on esitatud 10 kuu kaalutud keskmisena (september 2011-juuni 2012)

** Tritiku hind on saagiaasta aritmeetiline keskmine

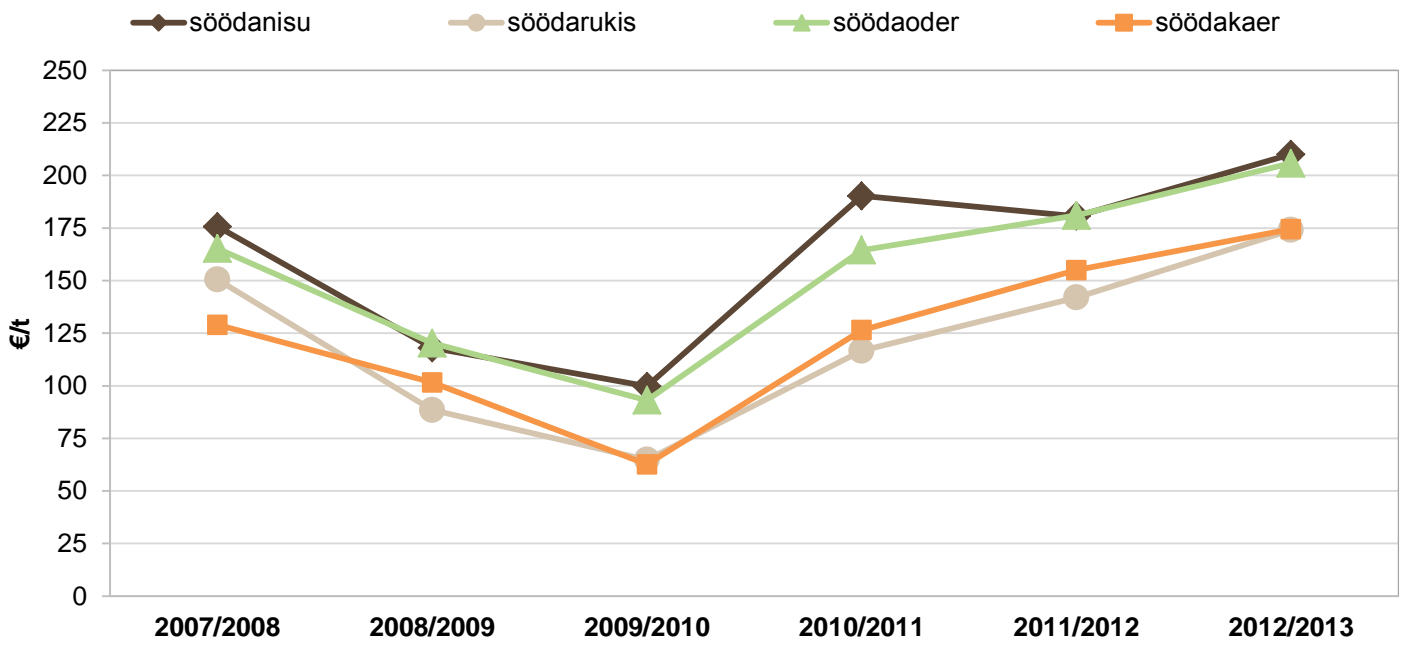
Allikas: TNS Emor, EKI

Toiduteravilja kokkuostuhind Eestis saagiaastate lõikes
 (€/t, km-ta, Eesti tootjatelt)

Joonis 2

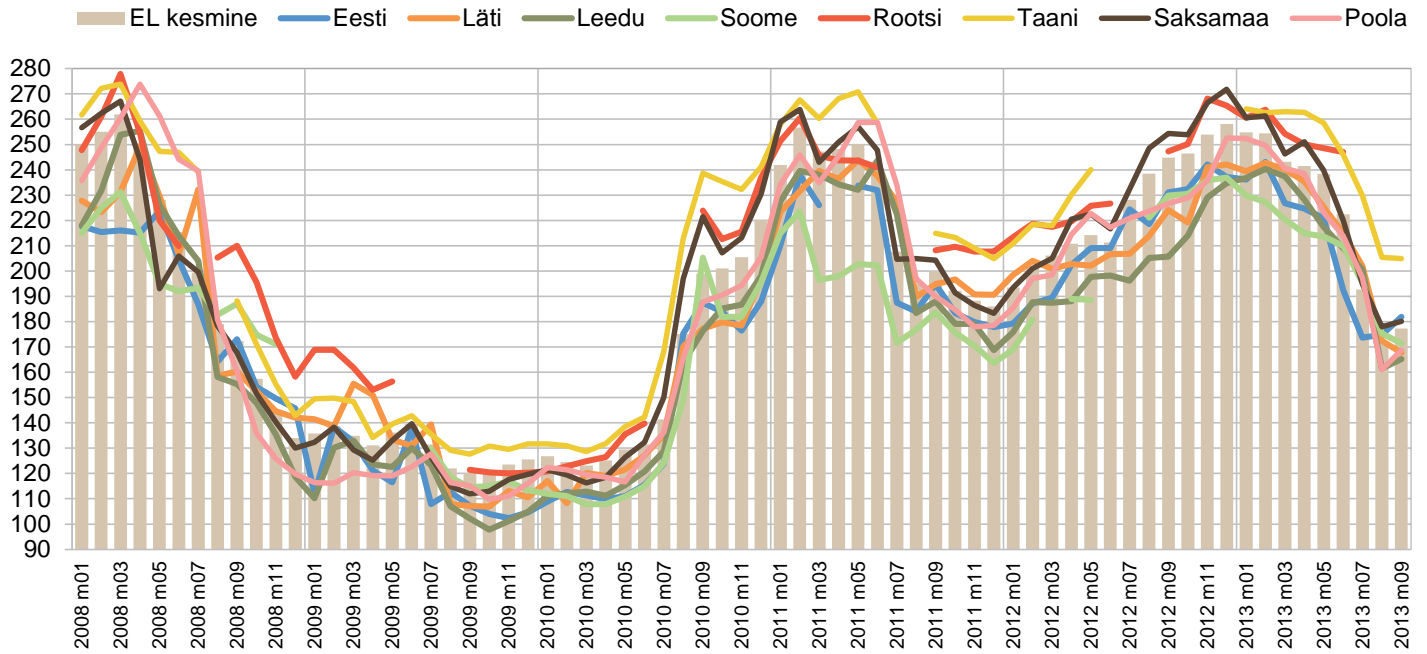
Allikas: TNS Emor, EKI

Allikas: TNS Emor, EKI

Toidunisu kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013
(€/t, km-ta)

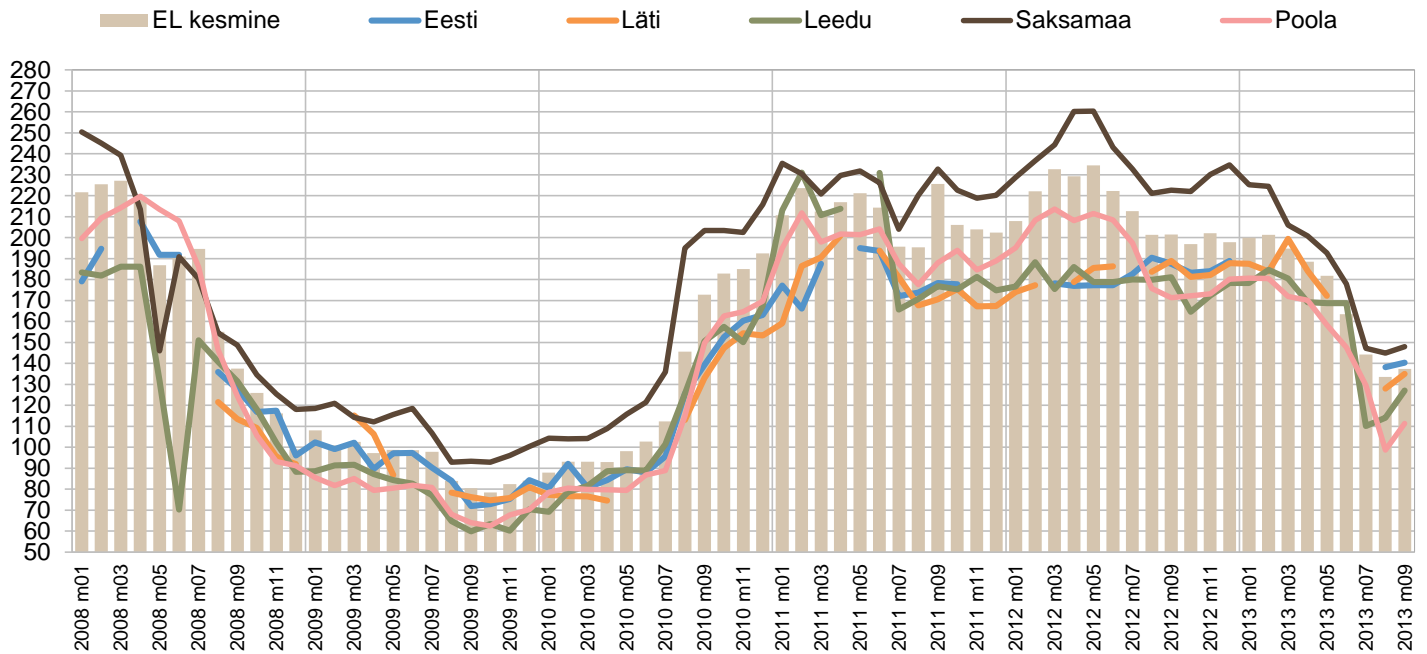
Joonis 4

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoraat

Toidurukki kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013
(€/t, km-ta)

Joonis 5

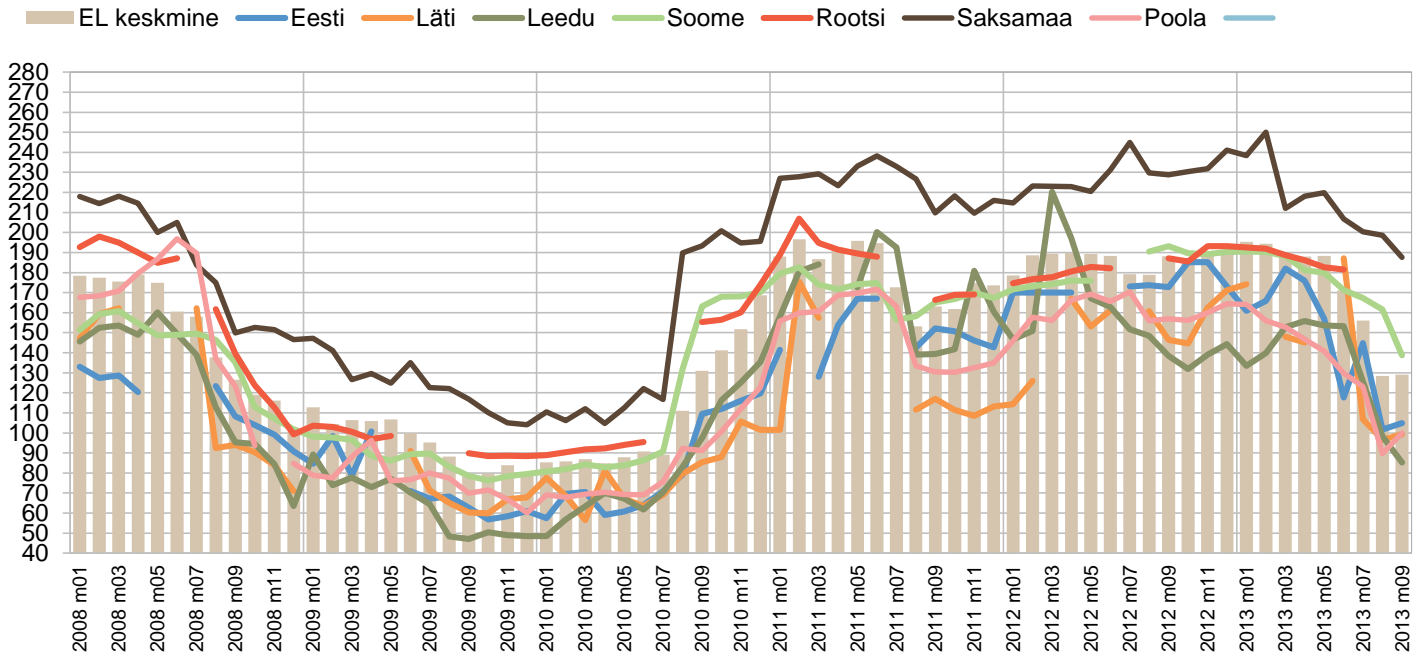

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoraat

Söödakaera kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013
(€/t, km-ta)

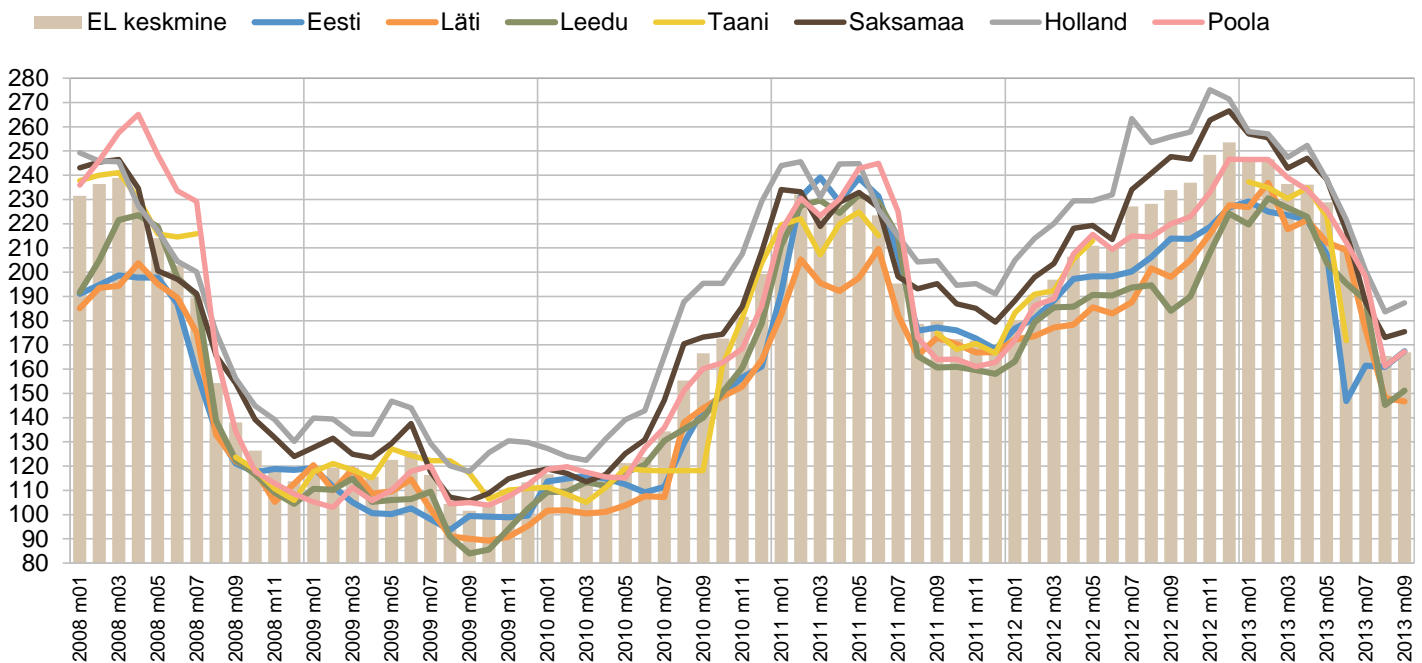
Joonis 6

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoraat

Söödanisu kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013
(€/t, km-ta)

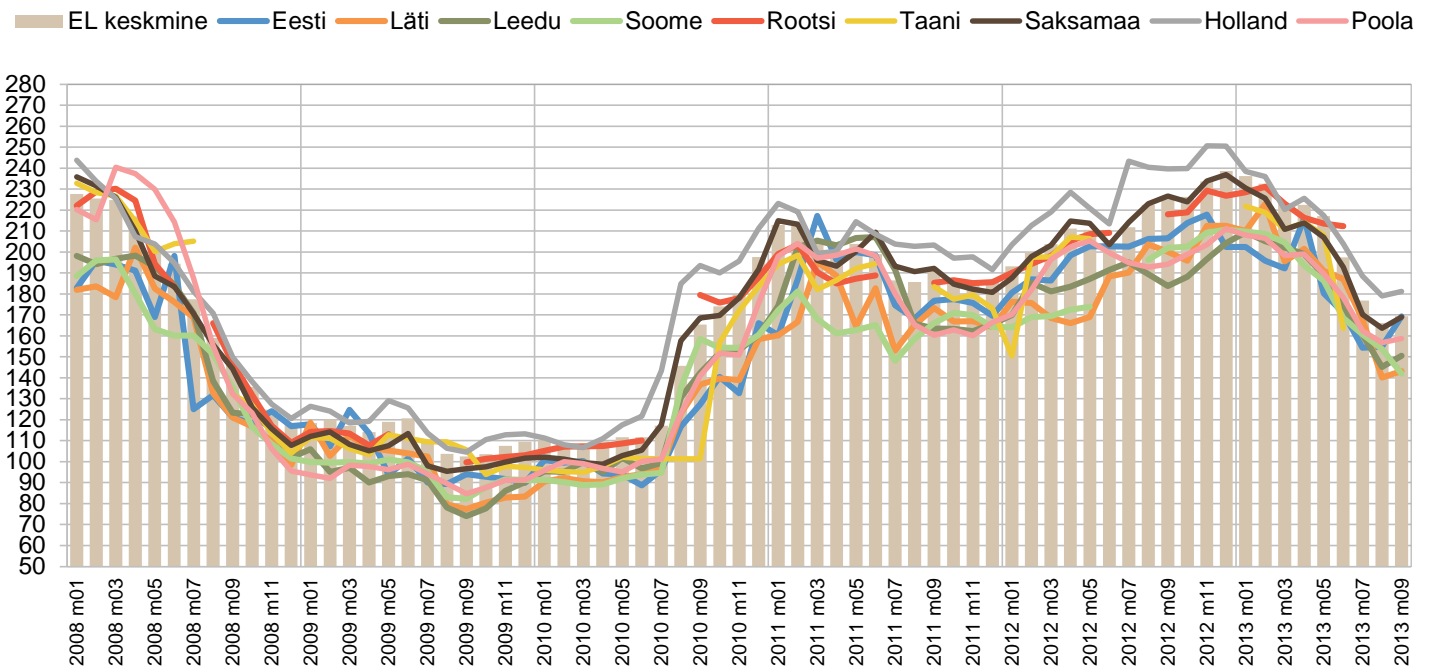
Joonis 7

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoraat

Söödaodra kokkuostuhinnad Eestis, lähiriikides ja EL-is 2008-2013
(€/t, km-ta)

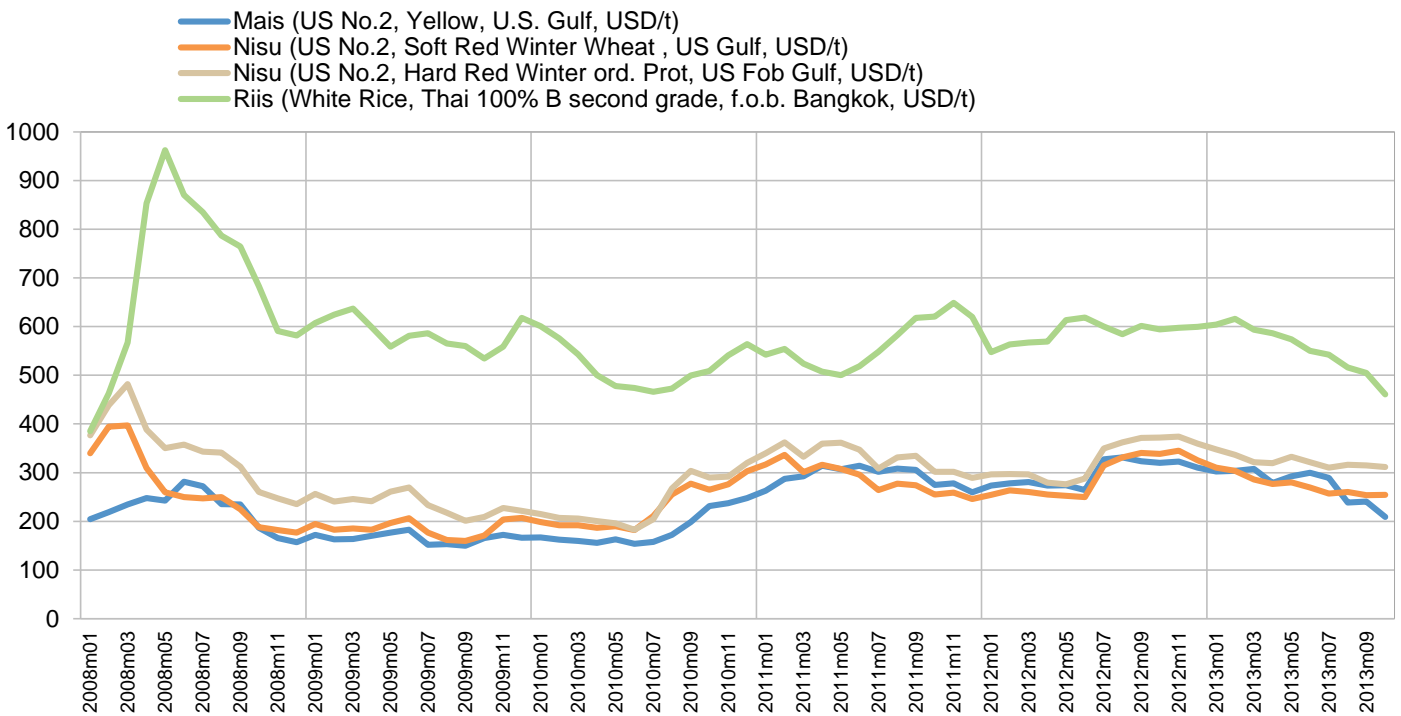
Joonis 8

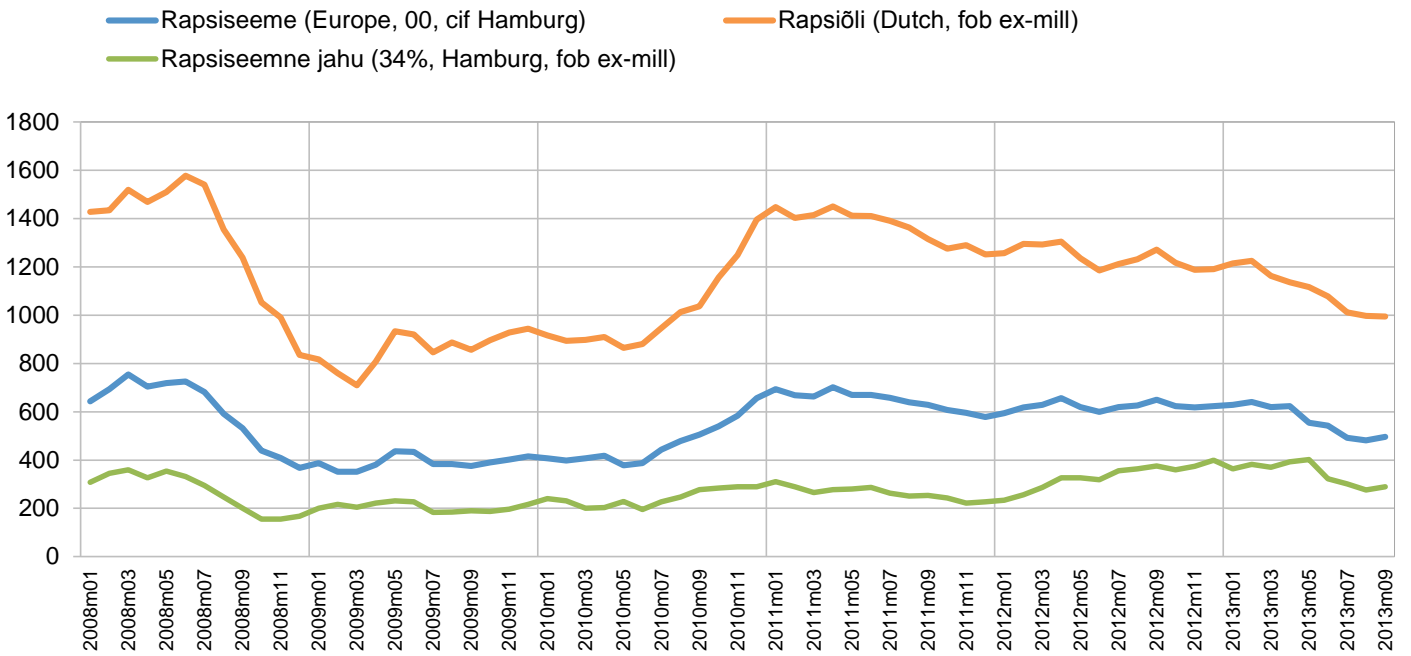
Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoaraat

Teravilja rahvusvahelised kokkuostuhinnad
(USD/t)

Joonis 9

Allikas: FAO

Allikas: FAO

Teraviljatoodete saagiaasta keskmised jaehinnad Eesti kauplustes
(€/kg)

Tabel 9

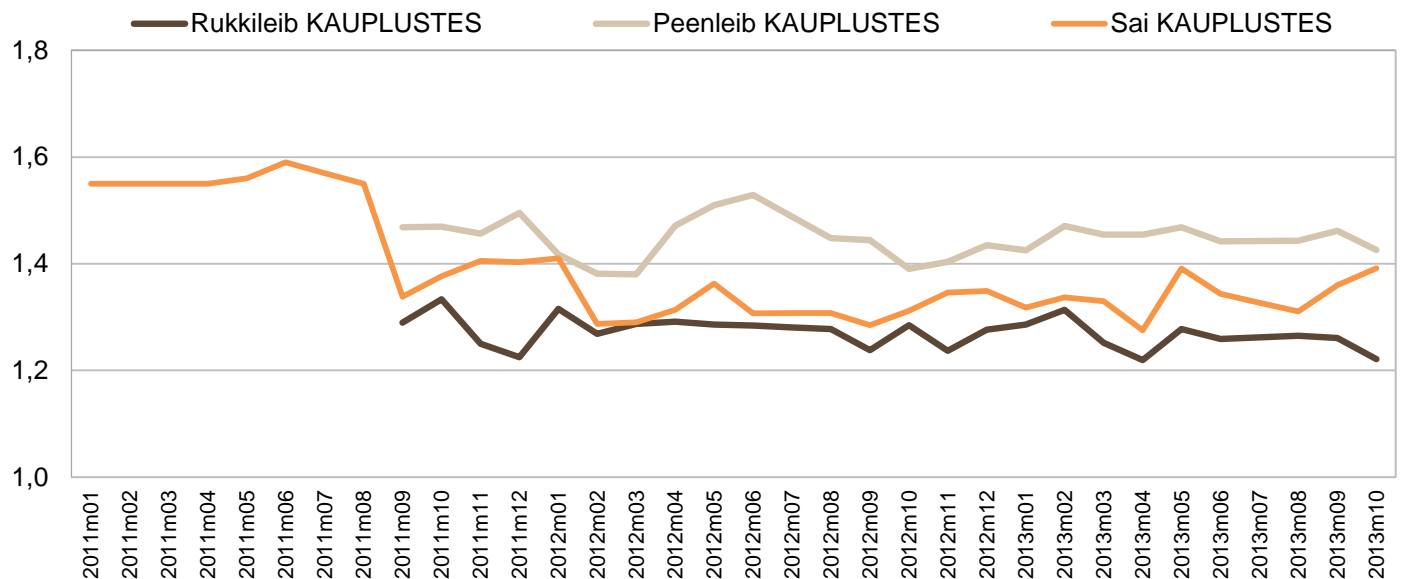
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	Muutus '12/13 - 11/12, ± %
Leib*	1,61	1,56	1,48	1,44	-2,7%
Sai	1,48	1,49	1,37	1,33	-2,9%
Nisujahu	0,68	0,67	0,66	0,64	-3,0%
Kaerahelbed	1,45	1,43	1,32	1,36	3,0%

*EKI keskmine leiva hind, alates september 2011 Emori keskmine peenleiva hind

Allikas: EKI, TNS Emor

Leiva ja saiatoodete keskmiste jaehindade dünaamika Eesti kauplustes jaanuar 2011– 2013
(€/kg, käibemaksuga)

Joonis 11

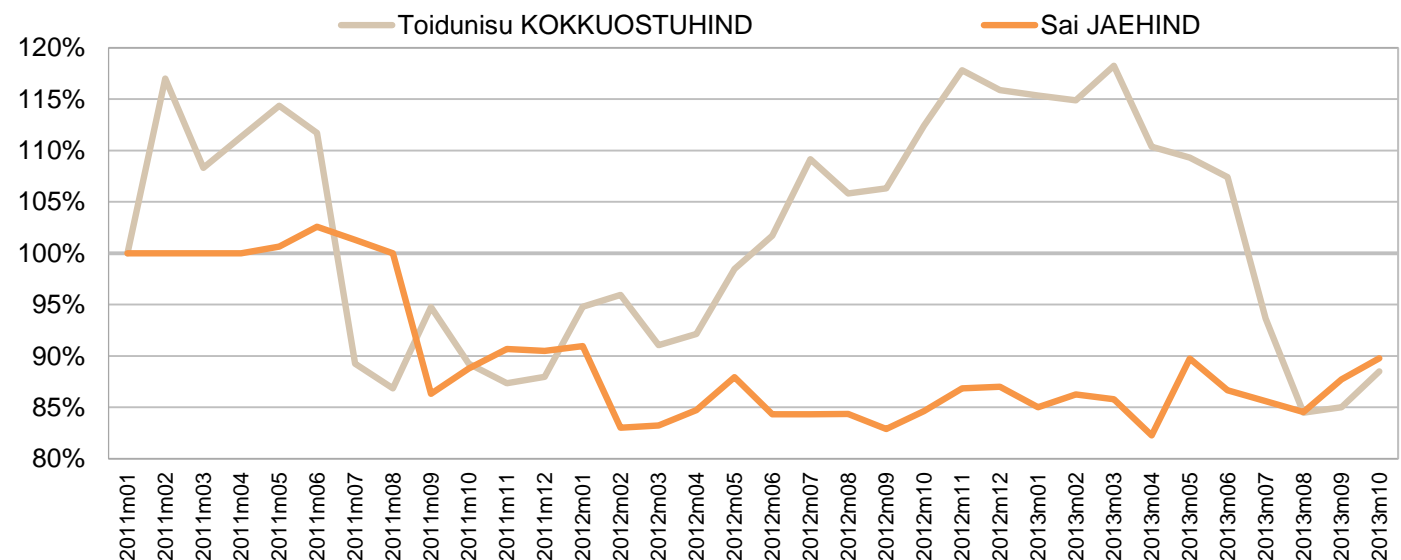

Juulikuu jaehinnad kauplustes on arvatud juuni ja augusti kuu keskmisest.

Allikas: EKI, TNS Emor

Toidunisu kokkuostuhinna ning saia jaehinna dünaamika Eestis jaanuar 2011 – 2013
(hinnaindeks, jaanuar 2011=100%)

Joonis 12

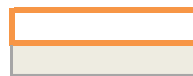
Juulikuu jaehinnad kauplustes on arvatud juuni ja augusti kuu keskmisest.

Allikas: EKI, TNS Emor

Toode	Nisujahu	Röstsai	Rapsiõli	Spagetid	Kellogg's Original maisihelbed
Kogus	1 kg	300 g	1 l	500g	375 g
Tallinn	0,45	0,89	2,19	0,99	2,19
Riia	0,66	0,56	1,98	0,84	3,38
Vilnius	0,53	0,75	2,02	0,66	1,82
Helsingi	1,09	1,06	2,65	1,15	1,61
Stockholm	1,34	1,28	1,86	1,34	1,74
Varssavi	0,75	0,76	1,64	0,82	1,40
Praha	0,54	0,60	1,75	0,81	-
Amsterdam	0,92	0,48	1,29	0,99	1,55
Berliin	0,89	1,02	1,29	0,49	1,76
Kopenhaagen	0,67	1,00	1,87	0,67	2,51
London	0,85	0,59	1,75	1,11	2,44

Riia: Kellogg's Special K
Amsterdam: päevalilleõli
London: Päevalilleõli
Varssavi: Nestle Corn Flakes

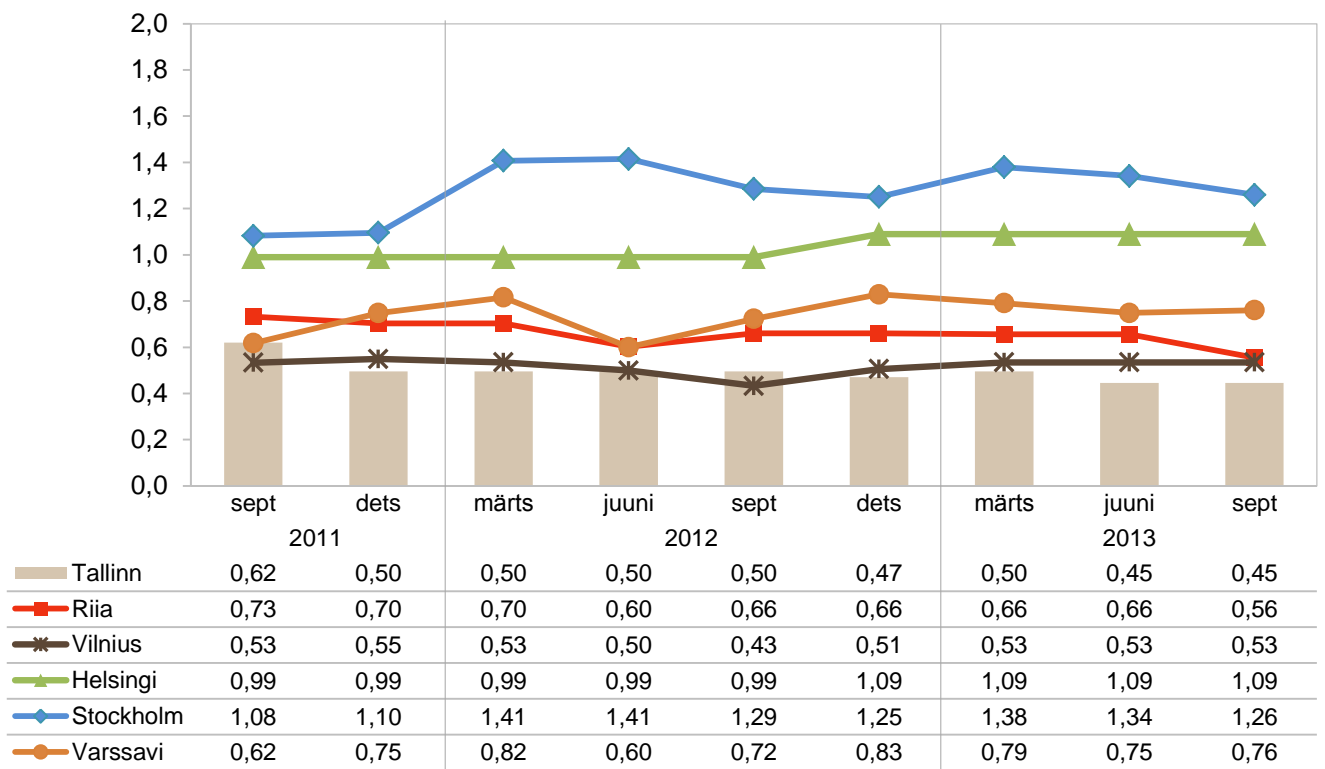
Soodushind juunis
Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt

Allikas: TNS Emor

Nisujahu jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013
(T550, 1 kg, €)

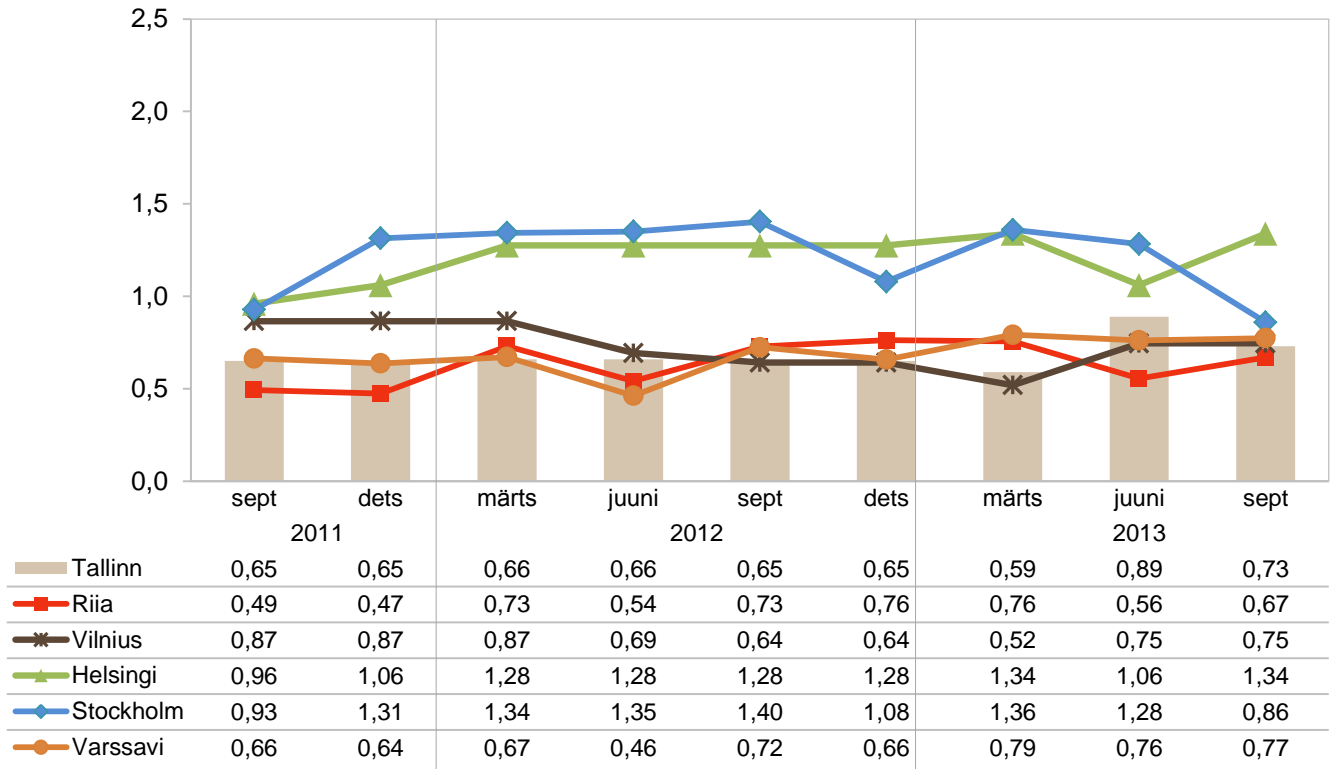
Joonis 13

Allikas: TNS Emor

Röstsaja jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013
(300 g, €)

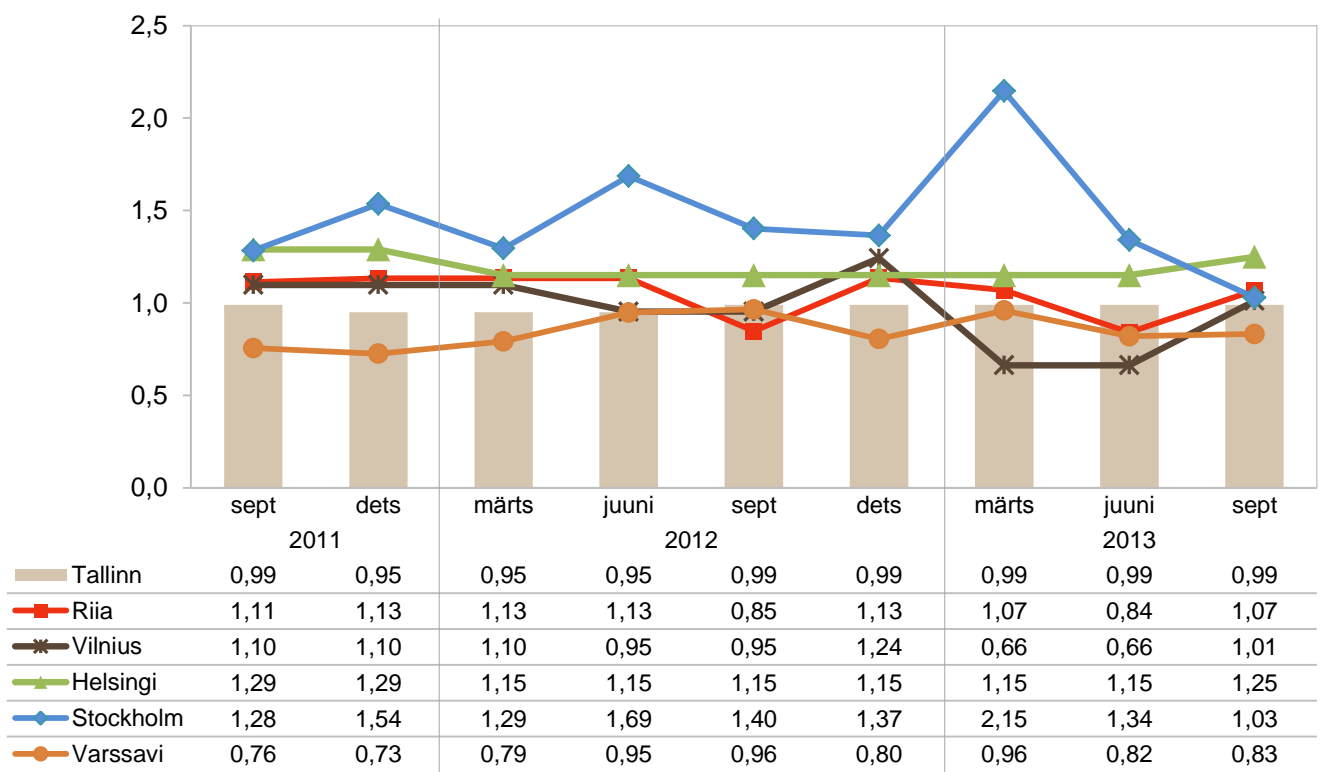
Joonis 14

Allikas: TNS Emor

Spagettide jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013
(500g, €)

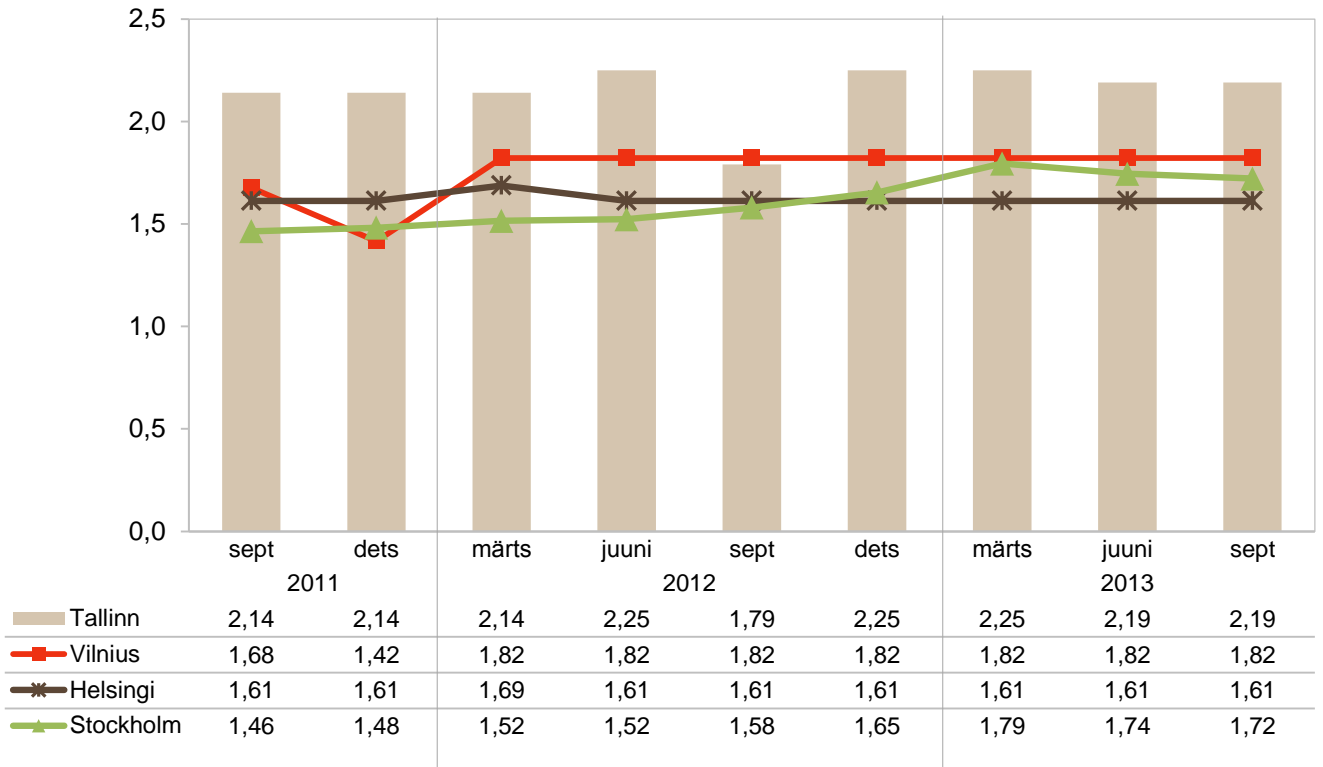
Joonis 15

Allikas: TNS Emor

Kellogg's Original maisihelveste jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013
(375 g, €)

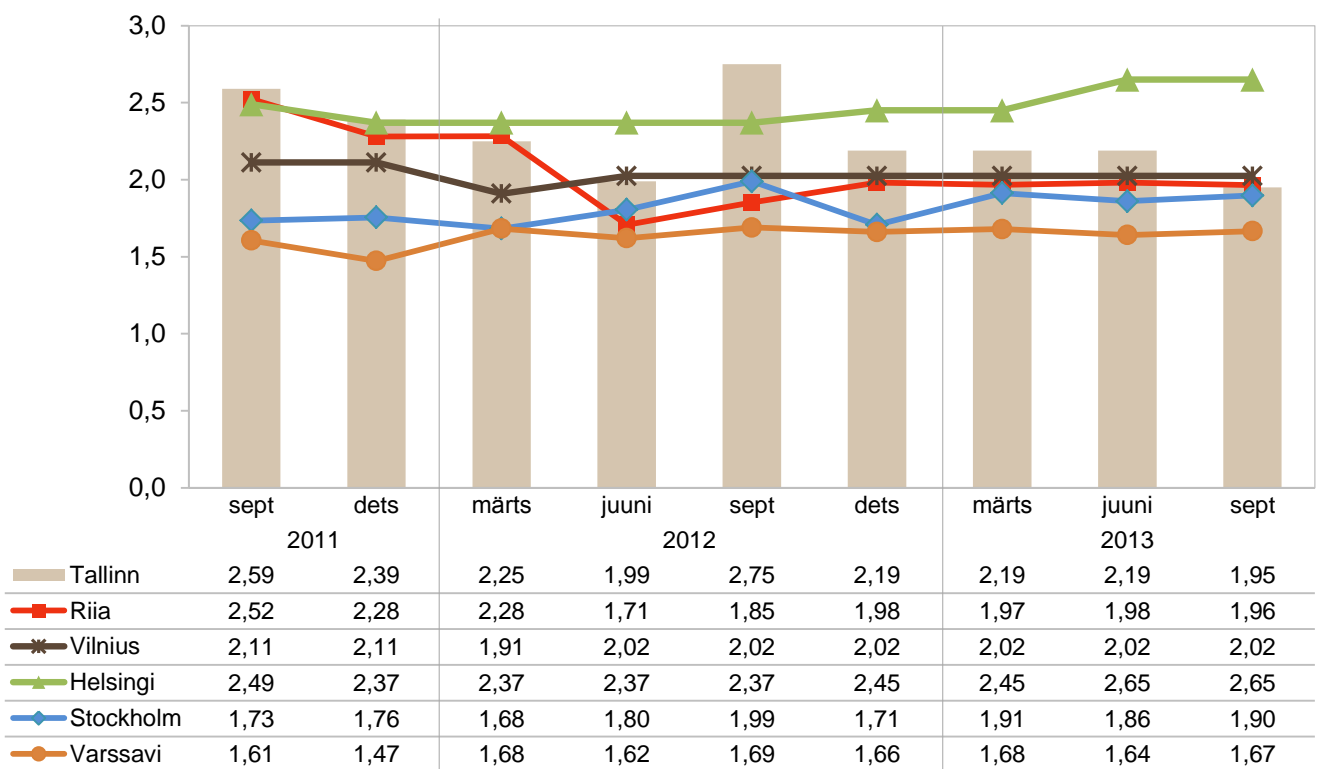
Joonis 16

Allikas: TNS Emor

Rapsiõli jaehinnad lähiriikide pealinnades 2011-2013
(1 l, €)

Joonis 17

Allikas: TNS Emor

The logo for TNS, consisting of a solid pink square with the letters "TNS" in white, bold, sans-serif font centered within it.

TNS

Eksport ja import

Eksport ja import

Eksport

Teravilja ja teraviljatoodete eksport ümberarvestatuna terale on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 järsult kasvanud – 84,9% ehk 273,9 tuhandelt tonnilt 506,5 tuhandele tonnile (joonis 18). Ekspordikäive on aga tulenevalt teravilja kokkuostuhindade kallinemisest suurenenud mõnevõrra enam – 89,6% ehk 82,3 miljoni euro võrra, jõudes 2012/2013. saagiaastal 174,2 miljoni euro tasemele (joonis 19).

Teravilja ja teraviljatoodete ekspordikäibest moodustas saagiaastal 2012/2013 kaks kolmandikku ehk 62,5% teravilja (tabel 11). Teravilja osakaal ekspordis on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 kasvanud 18,9% võrra. Teravilja eksporditi 2012/2013. saagiaastal 108,9 miljoni euro eest. Jahu ja tangainete ning pagari- ja kondiitritoodete ekspordi osakaal kogu teravilja ja teraviljasaaduste väljaveos on aga seetõttu vähenenud – vastavalt 7,7% ja 10,7% võrra. Jahu ja tangained moodustasid saagiaastal 2012/2013 ekspordikäibest 9,2%, mis on 16,1 miljonit eurot. Pagari- ja kondiitritooted moodustasid ekspordikäibest 28,2%, mis on 49,2 miljonit eurot.

Teravilja ja teraviljatoodete ekspordi ühikuhinnad on tõusnud (tabel 12, joonis 20). Kõige suurem tõus on toimunud just terana eksporditavate teraviljade hinnas, mis põhjendab hästi ka just teravilja suurenenud ekspordimahte. Odra ekspordi ühikuhind on tõusnud 29,3% 242 eurole tonni kohta, rukki ühikuhind 18,3% 244 eurole ja nisu hind 11,9% 242 eurole. Väiksem tõus ehk vaid 1,3% toimus vaid kaera keskmises ühikuhinnas. Mis puudutab aga juba töödeldud teravilja, siis nisujahu hind on kasvanud 7,3% ehk 381 eurole tonni kohta.

Teravilja eksport on võrrelduna saagiaastaga 2011/2012 koguliselt kõige enam kasvanud nisul – 3,8 korda ehk 208,6 tuhande tonni võrra (tabel 13, joonis 21). Tuleb mainida, et saagiaastal 2011/2012 oli nisu eksport võrrelduna eelnevate saagiaastatega madalam, kuid sellegipoolest on kasv olnud märkimisväärne. Nisu eksport oli üsna killustunud – 18,2% läks lirimaale, 17,7% Soome, 16,2% Norra, 14,6% Taani, 10,6% Saksamaale ja 10,0% Alžeeriasse (tabel 14).

Rukist eksporditi 2,5 korda rohkem ehk 21 tuhat tonni, kaera 2,2 korda rohkem ehk 29,3 tuhat tonni ning otra eksporditi 13,3% rohkem ehk 106,9 tuhat tonni. Rukis läks Eestist peamiselt Soome (90,7%), kaer Taani (63,8%) ja oder Saudi Araabiasse (73,3%).

Teraviljatoodete ekspordikogustes on toimunud muutusi erinevas suunas – vähenenud on kruupide ja helveste ning teraviljatangude, lihtjahu ja graanulite eksport, vastavalt 11,4% ja 78,0% (tabel 13, joonis 22). Samas on suurenenud nii jahude kui ka pagari- ja kondiitritoodete eksport. Kui nisupüüli eksport on kasvanud 1,4% ehk 387 tonni võrra, siis rukkijahu eksport seevastu 73,4% ehk 1503 tonni võrra. Pagari- ja kondiitritoodete eksport on kasvanud 13,1% ehk 2654 tonni võrra.

Õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordikäive on samuti suurenenud ja seda 8,2% ehk 6,8 miljoni euro võrra (tabel 11). Õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordist moodustas saagiaastal 2012/2013 kõige suurema osa ehk 52,2% õlitaime seemned ja viljad, mille osakaal on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 langenud 6,3% võrra. Õlitaime seemneid ja vilju eksporditi 46,5 miljoni euro eest. Taimeõli osakaal ekspordikäibest moodustas 44,3%, mis on 10,2% võrra rohkem kui saagiaastal 2011/2012. Taimeõli eksporditi lõppenud saagiaastal 39,5 miljoni euro eest. Õlikookide osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordikäibes on pärast eelmise saagiaasta kõrget taset (7,3%) langenud taas tavapärasele tasemele (3,5%).

Rapsiseemne ühikuhind on jätkanud mõningast tõusu – 2,0% 476 eurolt 486 eurole (tabel 12, joonis 20). Rapsiseemet eksporditi kõige enam Soome (57,7%).

Ekspordikogused on üldiselt õlikultuuride ja õlisaaduste osas vähenenud, välja arvatud rapsiõli puhul, mille ekspordikogus on pärast eelmise saagiaasta madalat taset taastunud ja jõudnud taas 26,9 tuhande tonnini (tabel 13). Enim on vähenenud õlikookide eksport – 74% 36,2 tuhandelt tonnilt 9,4 tuhandele tonnile. Õlikookide eksport ongi varasemaid saagiaastaid vaadates olnud kõige ebastabiilsem. Rapsiseemet eksporditi 3,4% vähem ehk 93,6 tuhat tonni.

Import

Teravilja ja teraviljatoodete import ümberarvestatuna terale on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 suurenenud 32% ehk 153,4 tuhandelt tonnilt 202,6 tuhandele tonnile (joonis 18). Teravilja ja teraviljatoodete impordikäive seevastu on kasvanud vaid 14,7% – 85,5 miljonilt eurolt 2011/2012. saagiaastal 98,1 miljonile eurole saagiaastal 2012/2013 (joonis 19).

Impordikäibest üle poole (55,7%) moodustasid saagiaastal 2012/2013 endiselt pagari- ja kondiitritooted, mille impordikäive kasvas 4,4 miljoni euro võrra, jõudes 54,7 miljoni euro tasemele (tabel 15). Võrreldes saagiaastaga 2011/2012 on pagari- ja kondiitritoodete osakaal mõnevõrra siiski vähenenud (58,9%-lt 55,7%-le). Mõnevõrra on suurenenud teravilja osakaal impordikäibes (17,0%-lt 25,0%-le), mis tähendab 24,6 miljoni eurost impordikäivet. Jahu ja tangainete osakaal impordikäibes on vähenenud 24,2%-lt 19,3%-le, jahu ja tangaineid imporditi 2012/2013. saagiaastal 18,9 miljoni euro eest.

Teravilja impordi ühikuhinnad on enamjaolt tõusnud, nagu ka ekspordi ühikuhinnad, erandiks on vaid nisu ühikuhind, mis on langenud 5,3% 273 euro tasemele tonni kohta (tabel 16, joonis 24). Kõige suurem tõus on olnud odra impordi ühikuhinnas, mis on kasvanud 43,6% ehk 197 eurolt 283 eurole tonni kohta. Rukki ühikuhind on kasvanud 8,7%, kaera ühikuhind 9,1% ja nisujahu ühikuhind 9,8%.

Teravilja impordikogused on muutunud erinevalt (tabel 17, joonis 25). Kui nisu import on saagiaastal 2012/2013 võrreldes eelmise saagiaastaga kasvanud peaaegu viis korda ehk 21,3 tuhande tonni võrra ja kaera import enam kui 16 korda ehk 7,5 tuhande tonni võrra, siis rukki import on seevastu hoopis kahanenud 15,9% ehk 2,6 tuhande tonni võrra ja odra import 71,3% ehk 10,3 tuhande tonni võrra. Tuleb aga mainida, et teravilja impordikogused ei ole olnud saagiaastate lõikes stabiilsed ja järsud kõikumised ongi tavapärased. Kui aga vaadata, millistest riikidest teravilja meile saabub, siis enamik nisust ja rukkist saabub Lätist (vastavalt 72,5% ja 86,6%), enamik odrast Leedust (57,6%) ning enamik kaerast Soomest (90,3%) (tabel 18).

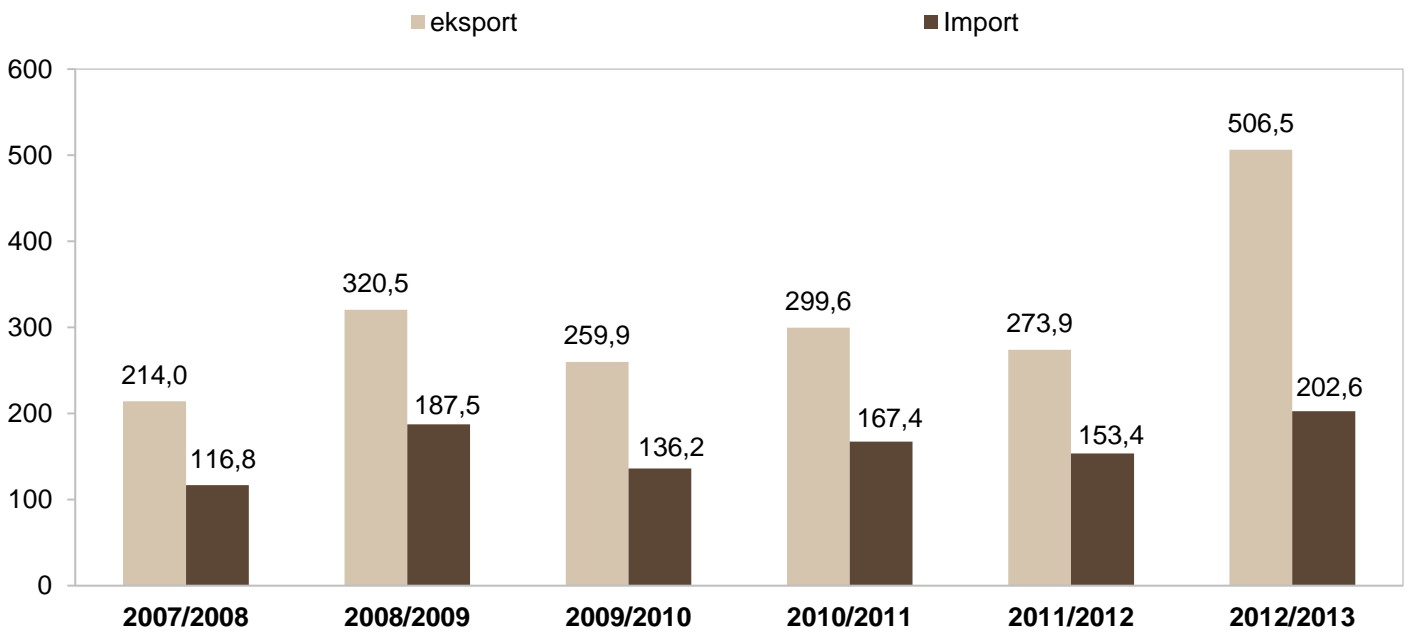
Teraviljasaadustest on näha impordi vähenemist kruupide ja helveste (18,4%) ning teraviljatangude, lihtjahu ja graanulite (75,9%) puhul (tabel 17, joonis 26). Lisaks on 7,5% langenud veel ka nisupüüli import, mida toodi saagiaastal 2012/2013 meile põhiliselt Lätist (47,1%) ja Soomest (45,5%). Suurim impordi kasv on aset leidnud pagari- ja kondiitritoodete kategoorias, mida imporditi 8,2% ehk 1530 tonni enam. Veidi (3,9%) on kasvanud ka rukkipüüli import, kuid endiselt on rukkipüüli impordikogused teraviljasaaduste impordikoguste seas madalaimad, jäädes vaid 158 tonni piirsesse terve saagiaasta kohta. Rukkipüül saabub Eestisse peamiselt Soomest (63,3%).

Õlikultuuride ja õlisaaduste saagiaasta 2012/2013 impordikäibest moodustab poole ehk 49,4% õlikook (tabel 16). Õlikoogi osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste impordikäibes on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 suurenenud 4,6% võrra ehk õlikookide impordikäive on kasvanud 5 miljoni euro võrra. Õlitaime seemnete ja viljade osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste impordikäibes on samal tasemel (13,8%) eelmise saagiaastaga. Õlitaime seemneid ja vilju imporditi 7,3 miljoni euro eest. Taimeõli osatähtsus on aga impordikäibes vähenenud 41,2%-lt 36,8%-le, kuid impordikäive on jäänud samaks – 19,4 miljoni euro tasemele.

Koguseliselt on suurenenud nii rapsiseemne kui ka rapsiõli import (tabel 17, joonis 27). Rapsiseemet imporditi 3990 tonni ehk 18,7% enam ning see saabub Eestisse peamiselt Lätist (33,6%) ja Taanist (24,9%). Rapsi imporditi aga saagiaastal 2012/2013 võrreldes eelmise saagiaastaga 3,5% kallima ühikuhinnaga ehk keskmiselt 702 eurot tonni kohta. Rapsiõli imporditi 11,8 tuhat tonni ehk 12,1% enam kui 2011/2012. saagiaastal. Õlikooki imporditi aga 27,6% ehk 28,6 tuhat tonni enam kui saagiaastal 2011/2012.

Teravilja ja teraviljasaaduste eksport ning import saagiaastate lõikes
(tuh t, üa terale)

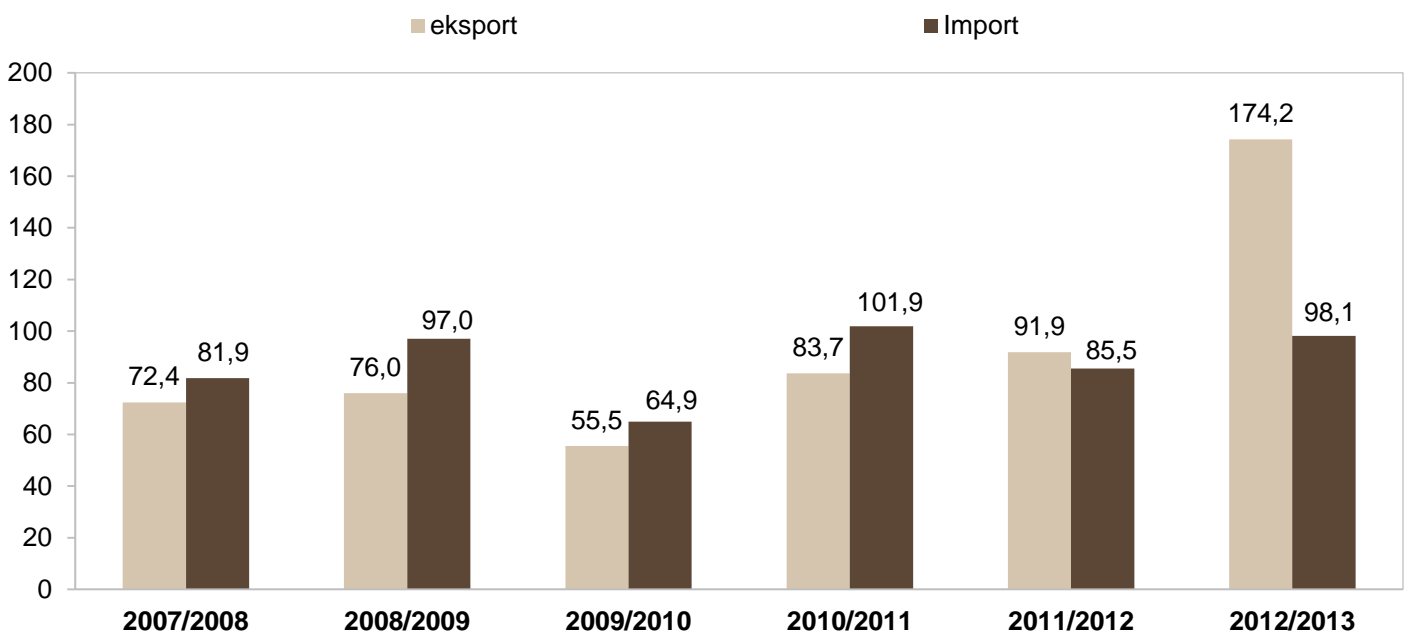
Joonis 18

Allikas: PM

Teravilja ja teraviljatoodete ekspordi- ja impordikäive saagiaastate lõikes
(mln €)

Joonis 19

Allikas: SA

Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste põhieksporti käive ja struktuur Eestis saagiaastate lõikes

Tabel 11

	Eksportikäive (mln €)			Eksporti struktuur (%)		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2010/2011	2011/2012	2012/2013
TERAVILI JA TERAVILJASAADUSED	83,7	91,9	174,2	100,0	100,0	100,0
...sh teravili	49,6	40,1	108,9	59,3	43,6	62,5
...sh jahu ja tangained	10,0	15,5	16,1	11,9	16,9	9,2
...sh pagari ja kondiitritooted	24,1	36,3	49,2	28,8	39,5	28,2
ÕLIKULTUURID JA ÕLISAADUSED	70,1	82,3	89,1	100,0	100,0	100,0
...sh õlitaime seemned ja viljad	28,9	48,2	46,5	41,2	58,5	52,2
...sh taimeõli	38,5	28,1	39,5	54,9	34,1	44,3
...sh õlikoogid	2,7	6,0	3,1	3,9	7,3	3,5

Allikas: SA

Teravilja ning rapsi saagiaasta keskmised ekspordi ühikuhinnad (€/tonn)

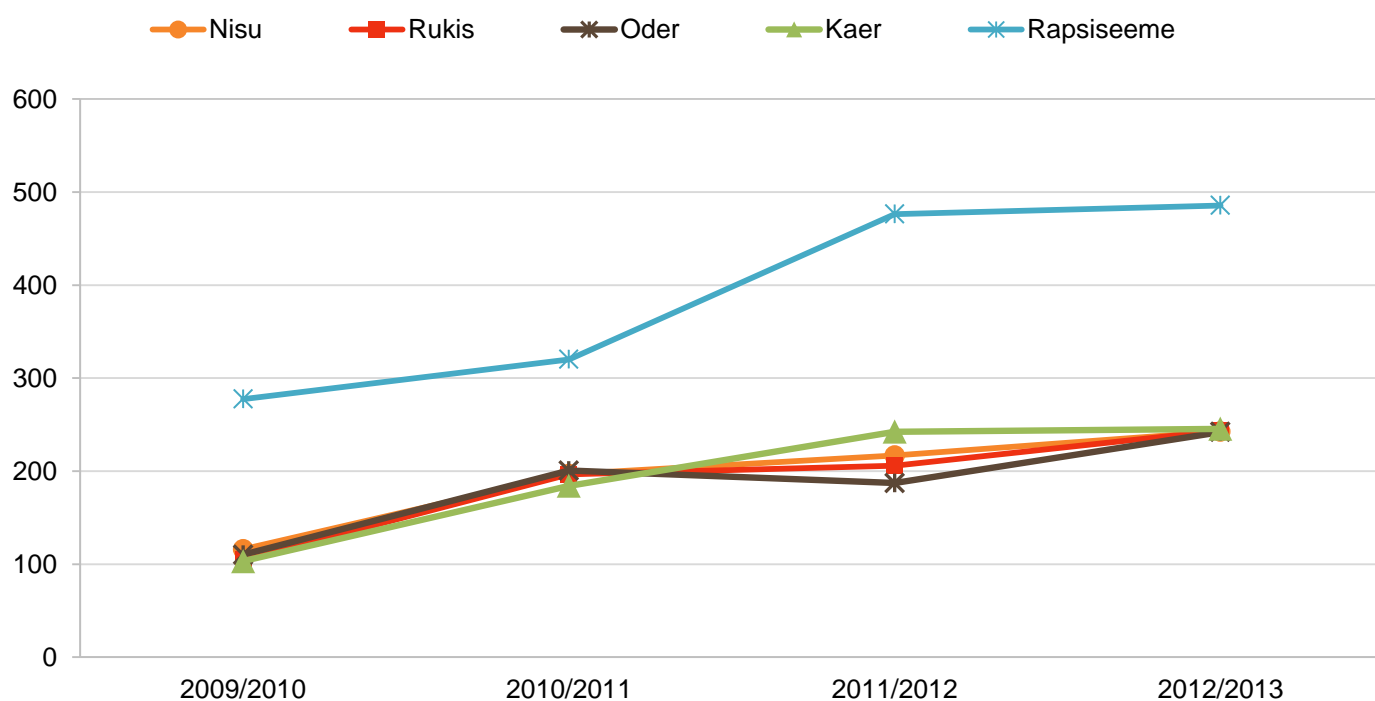
Tabel 12

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	Muutus 11/12 - 12/13 ± %
Nisu	116	197	217	242	11,9%
Rukis	105	197	206	244	18,3%
Oder	110	201	187	242	29,3%
Kaer	103	184	242	245	1,3%
Püülijahu nisust	250	324	355	381	7,3%
Rapsiseemne	278	320	476	486	2,0%

Allikas: SA

Teravilja ja rapsi ekspordihindade muutus saagiaastate lõikes (€/tonn)

Joonis 20

Allikas: SA

Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste
põhiekспорт Eestis saagiaastate lõikes (tonni)

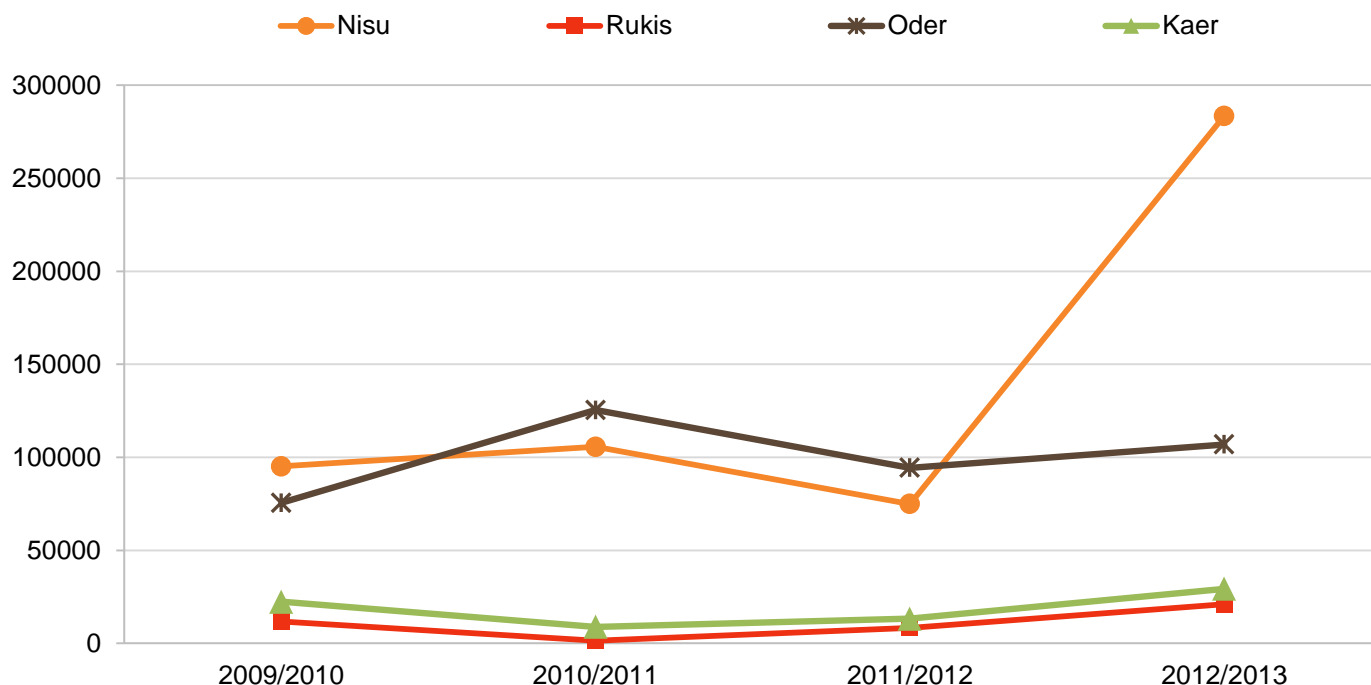
Tabel 13

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	Muutus 11/12 - 12/13 ± %
Nisu	95168	105668	74888	283522	278,6%
Rukis	11746	1410	8254	21034	154,8%
Oder	75510	125445	94358	106907	13,3%
Kaer	22343	8848	13288	29347	120,9%
Püülijahu nisust	19851	17183	27585	27972	1,4%
Püülijahu rukkist	1845	2407	2048	3551	73,4%
Kruubid ja helbed	9736	9907	12560	11123	-11,4%
Teraviljatangud, lihtjahu ja graanulid	995	1915	3270	721	-78,0%
Linnased	579	559	648	894	37,8%
Linnaseekstrakt	3011	1228	996	2579	158,8%
Pagari- ja kondiitritooted	10519	13765	20196	22850	13,1%
Rapsiseeme	63718	87880	96881	93554	-3,4%
Rapsiõli	29513	25039	13490	26931	99,6%
Sojaõli	7628	11905	6747	4953	-26,6%
Õlikoogid	22233	10633	36207	9421	-74,0%

Allikas: SA

Teraviljade eksportkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

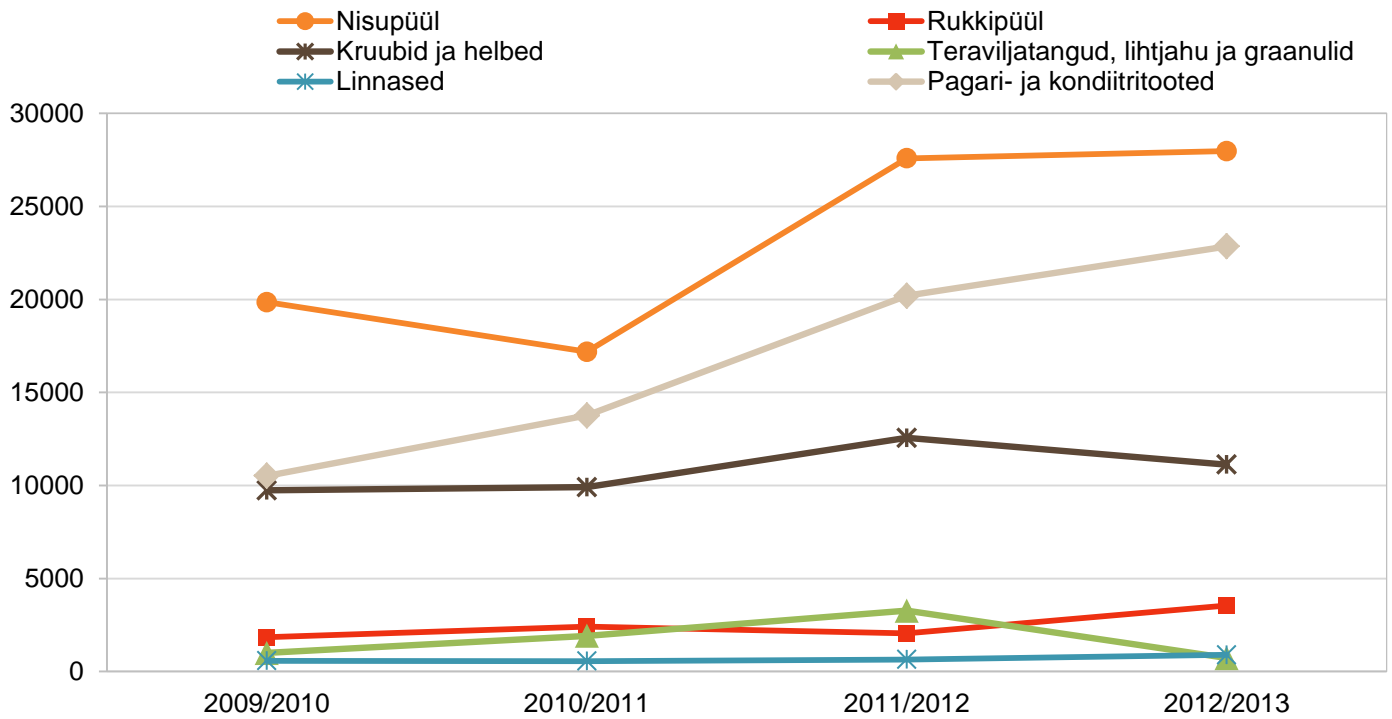
Joonis 21

Allikas: SA

Teraviljatoodete eksportkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

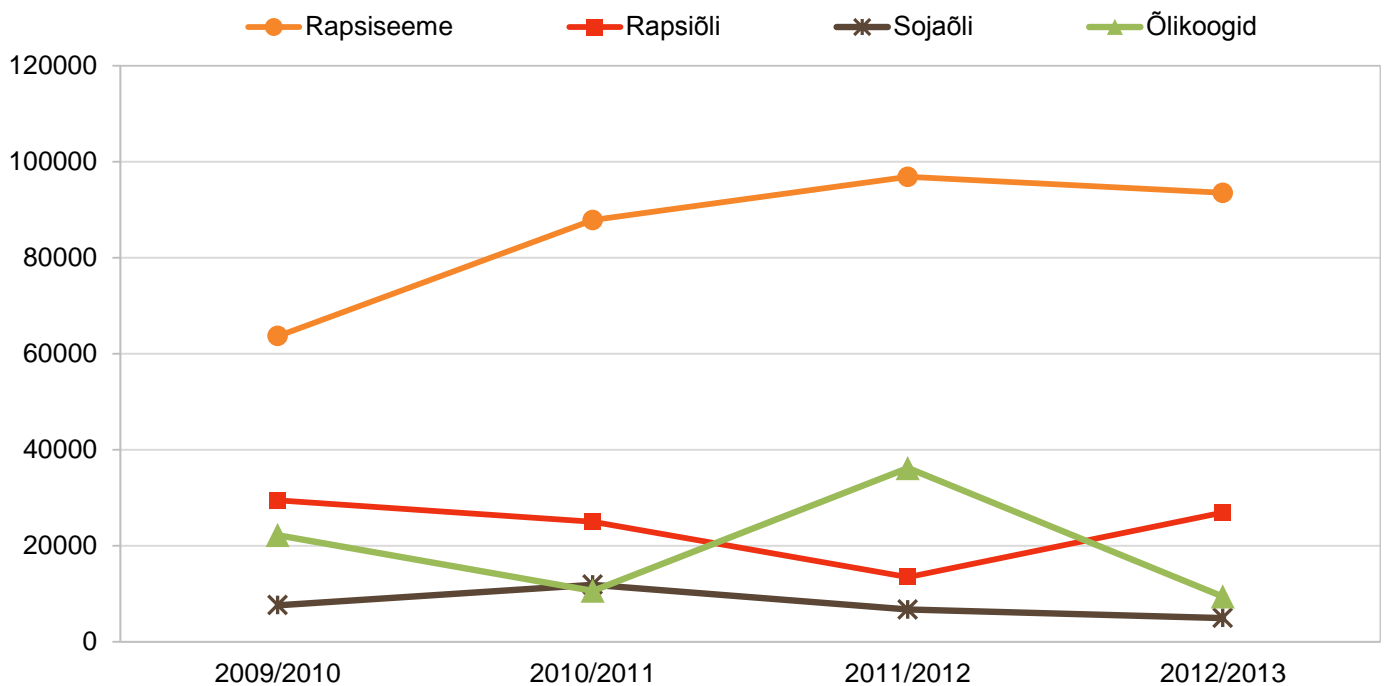
Joonis 22

Allikas: SA

Rapsiseemne ja õlitoodete eksportkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

Joonis 23

Allikas: SA

	Nisu	Rukis	Oder	Kaer	Nisujahu	Rukki- jahu	Rapsi- seeme
Iirimaa	18,2		8,8				
Soome	17,7	90,7	3,4	22,8	25,4	28,1	57,7
Norra	16,2	6,8			0,5		
Taani	14,6		7,5	63,8	0,1		10,6
Saksamaa	10,6		0,2		0,2		18,9
Alžeeria	10,0						
Läti	6,9	1,4	5,3	2,2	27,7	71,3	0,4
Rootsi	2,4				21,7		
Leedu	1,7	1,1	0,4	0,3	1,1		3,3
Suurbritannia	1,6			10,9	0,1		
Saudi Araabia			73,3				
Venemaa			1,1				
Holland							3,2
Malta					21,0		
Tšehhi							2,7
Belgia					0,4		3,1
Teised	0,1				1,8	0,6	0,1

Allikas: PM

**Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste
põhiimpordi käive ja struktuur Eestis**

Tabel 15

	Impordikäive (mln €)			Impordi struktuur (%)		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2010/2011	2011/2012	2012/2013
TERAVILI JA TERAVILJASAADUSED	101,9	85,5	98,1	100,0	100,0	100,0
...sh teravili	40,0	14,5	24,6	39,3	17,0	25,0
...sh jahu ja tangained	16,8	20,6	18,9	16,4	24,2	19,3
...sh pagari ja kondiitritooted	45,1	50,3	54,7	44,3	58,9	55,7
ÕLIKULTUURID JA ÕLISAADUSED	39,1	47,2	52,8	100,0	100,0	100,0
...sh õlitaimede seemned ja viljad	5,5	6,6	7,3	14,0	14,0	13,8
...sh taimeõli	10,8	19,4	19,4	27,7	41,2	36,8
...sh õlikoogid	22,8	21,1	26,1	58,3	44,8	49,4

Allikas: SA

**Teravilja ning rapsi saagiaasta keskmised impordi ühikuhinnad
(€/tonn)**

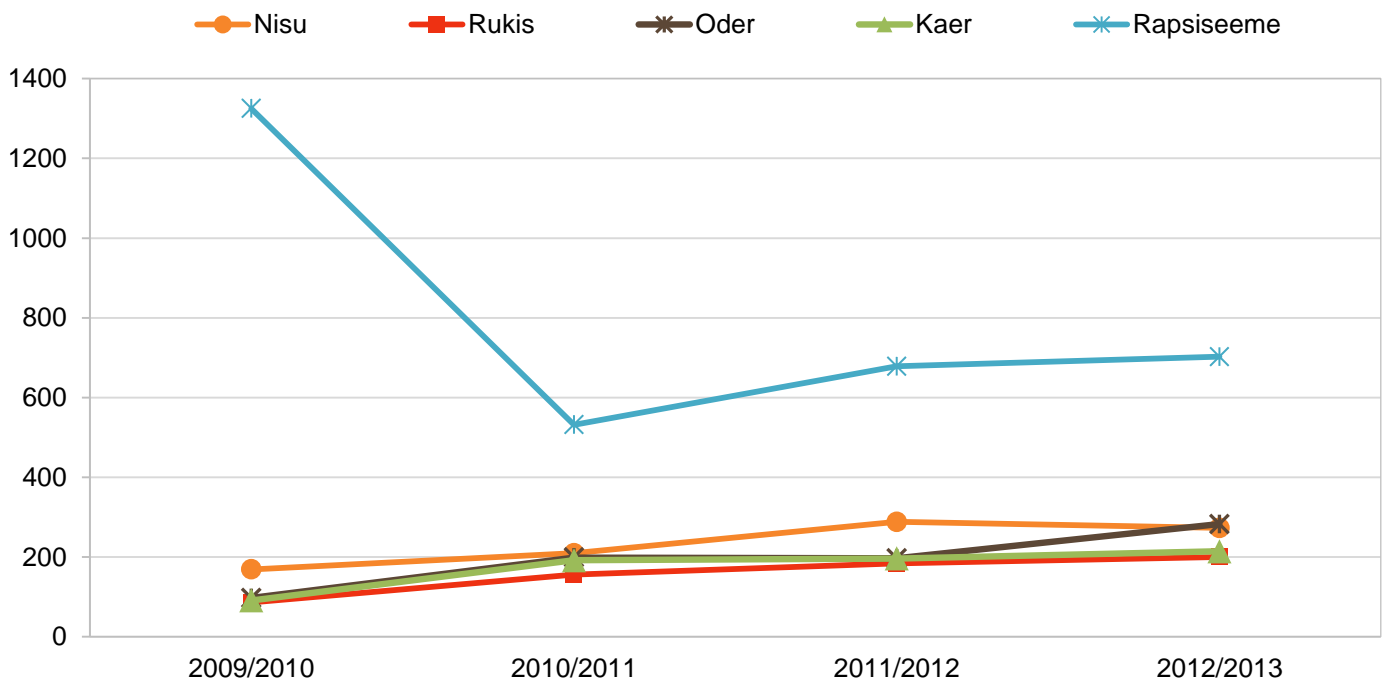
Tabel 16

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	Muutus 11/12 - 12/13 ± %
Nisu	169	210	288	273	-5,3%
Rukis	86	156	184	200	8,7%
Oder	97	199	197	283	43,6%
Kaer	91	192	196	214	9,1%
Püülijahu nisust	225	308	328	360	9,8%
Rapsiseemne	1325	532	679	702	3,5%

Allikas: SA

**Teravilja ja rapsi impordihindade muutus saagiaastate lõikes
(€/tonn)**

Joonis 24

Allikas: SA

Teravilja ja teraviljasaaduste ning õlikultuuride ja nende saaduste
põhiimport Eestis saagiaastate lõikes (tonni)

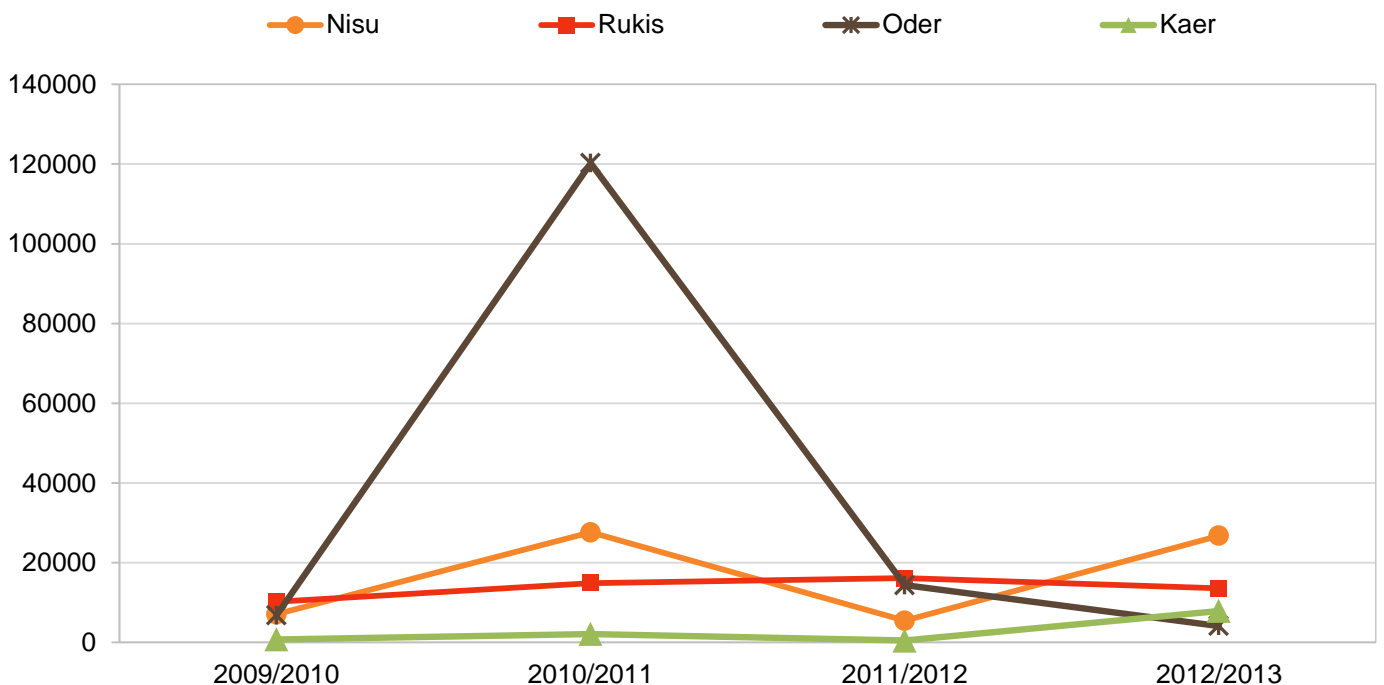
Tabel 17

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	Muutus 11/12 - 12/13 ± %
Nisu	7055	27614	5479	26771	388,6%
Rukis	10189	14911	16150	13581	-15,9%
Oder	6795	120206	14372	4122	-71,3%
Kaer	753	2117	473	7929	1576,9%
Mais	11525	18858	15782	33310	111,1%
Püülijahu nisust	22192	16157	19198	17752	-7,5%
Püülijahu rukkist	990	210	152	158	3,9%
Kruubid ja helbed	5961	6910	7231	5902	-18,4%
Teraviljatangud, lihtjahu ja graanulid	6093	2345	4445	1073	-75,9%
Linnased	19260	20739	24688	20194	-18,2%
Linnaseekstrakt	3419	3269	3357	3721	10,9%
Pagari-kondiitritooted	13923	16993	18555	20085	8,2%
Rapsiseeme	1039	6049	3361	3990	18,7%
Rapsiõli	24195	5089	10561	11840	12,1%
Sojaõli	1677	1955	3109	642	-79,3%
Õlikoogid	74231	92996	103627	75077	-27,6%

Allikas: SA

Teraviljade importkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

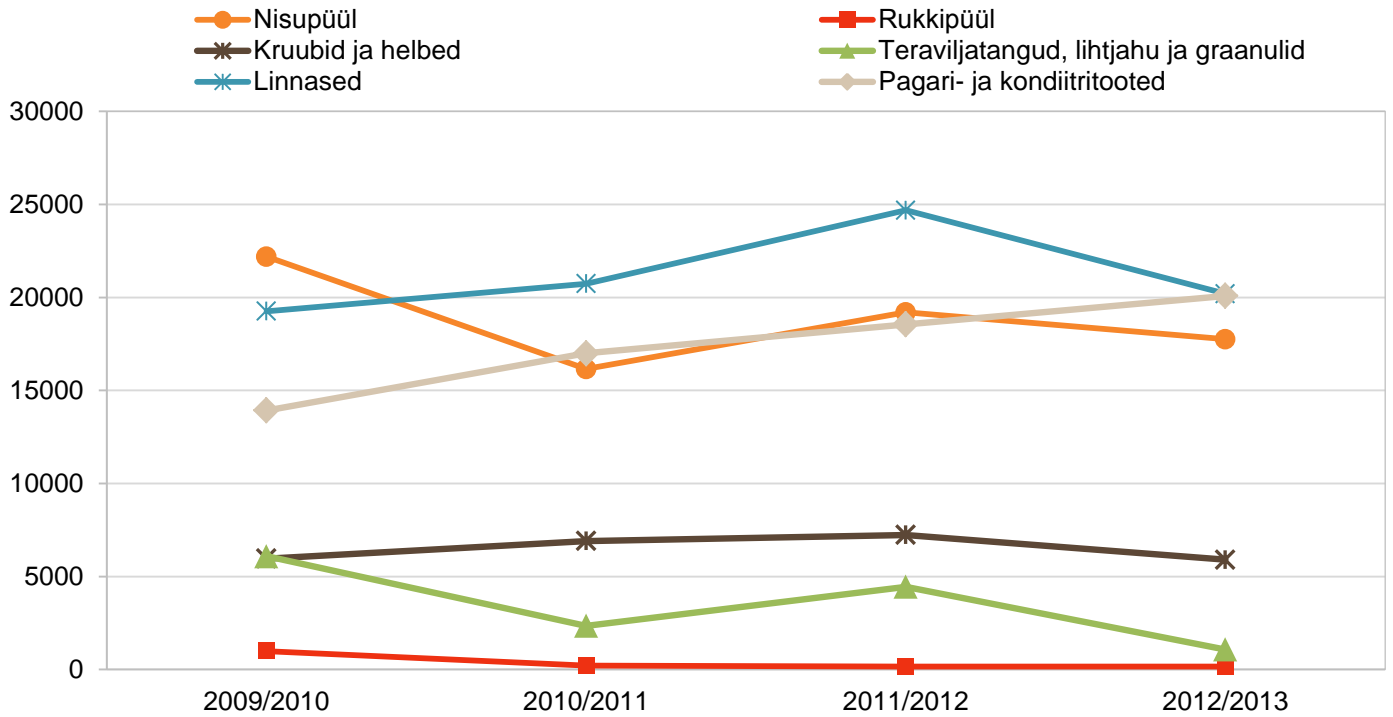
Joonis 25

Allikas: SA

Teraviljatoodete importkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

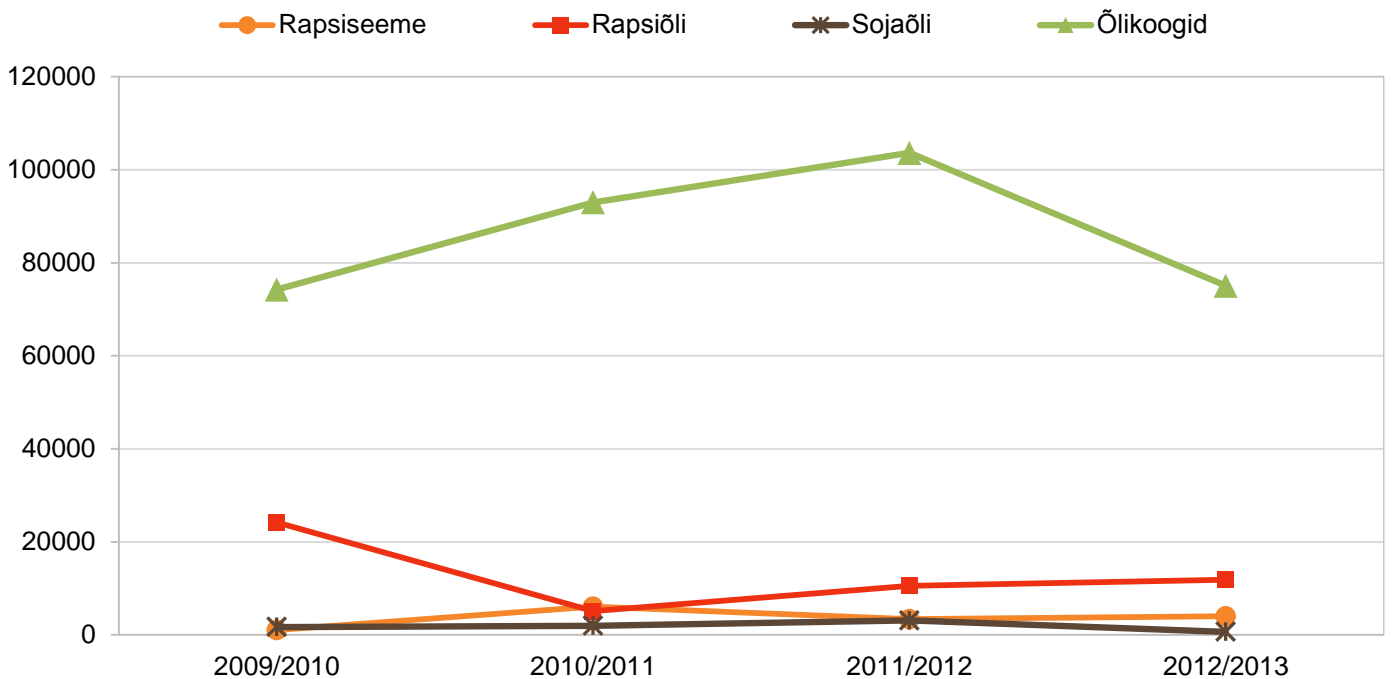
Joonis 26

Allikas: SA

Rapsiseemne ja õlitoodete importkogused saagiaastate lõikes
(tonni)

Joonis 27

Allikas: SA

	Nisu	Rukis	Oder	Kaer	Mais	Nisujahu	Rukki- jahu	Rapsi- seeme
Läti	72,5	86,6	20,4	7,6	22,6	47,1	25,6	33,6
Leedu	17,2	6,6	57,6	1,2	14,1	2,4		9,5
Kasahstan	8,4							13,0
Soome	1,2	2,0	20,4	90,3		45,5	63,3	10,6
Saksamaa	0,5	1,0	0,9			0,6		1,4
Taani	0,2	3,7	0,7	0,9	2,3			24,9
Venemaa		0,1			5,9			3,8
Rootsi						0,4	10,6	
Holland						3,1		
Poola					5,5	0,8		3,0
Ungari					4,0			
Ukraina					42,2			
Prantsusmaa					3,4			
Teised						0,1	0,5	0,2

Allikas: PM

TNS

Trendid Euroopa Liidus

Trendid Euroopa Liidus

Teravilja ja õlikultuuride tootmine ning tarbimise trendid Euroopa Liidus saagiaastal 2012/2013 ja prognoos saagiaastaks 2013/2014

Saagiaastal 2012/2013 seisis Euroopa Liit silmitsi teraviljade madala kättesaadavusega (seda eriti söödateravilja puhul), kõrgete hindadega ja madalate varudega. Selgelt näitavad kitsaid olusid ka numbrid, mille põhjal 2012. aastal toodeti teravilja 3,5% vähem kui eelmisel hooajal. Samas avaldas olukorrale mõju ka nisu ja odra suurem eksport, mis kahandas veelgi siseturul kasutatavaid varusid. Pingelist olukorda söödateraviljade turul üritati leevendada maisi suurenenud impordiga.

Saagiaastal 2013/2014 kasvab teraviljade kasvupind Euroopa Liidus esialgsel andmel 0,3% 57,8 miljonile hektarile. Suureneb just nisu, maisi, rukki ja tritiku kasvupind.

Teravilja kogusaagiks prognoositakse 300,7 miljonit tonni, mis on 9% rohkem kui eelmisel saagiaastal ning seetõttu ilmselt saagiaastal 2013/2014 kitsikus teraviljaturul väheneb (tabel 19). Kogusaagist koguni 134,9 miljonit tonni ehk 45% moodustab nisu, 64,3 miljonit tonni ehk 21% mais ja 59,6 miljonit tonni ehk 20% oder.

Viimaste kuude jooksul on prognoositud suuremate saakide tõttu teraviljade hinnad Euroopa Liidus märkimisväärselt langenud. Enamiku teraviljade hinnad kukkusid umbes kolmandiku võrra võrreldes detsembrist 2012 ja augustist 2013. Erandiks on vaid durumnisu ja maisi hind, mis on alanenud märksa tagasihoidlikumalt.

Teraviljade tootmine sisetarbimiseks ja ekspordiks jätkab ilmselt arenemist sarnases suunas nagu varem. Teravilja sisetarbimine ulatub saagiaastal 2013/2014 272 miljoni tonnini, kuid siinkohal tuleb silmas pidada Horvaatia liitumist Euroopa Liiduga, mis kasvatab Euroopa Liidu teraviljaturgu peaaegu 1%. Nii teraviljade impordile kui ka ekspordile nähakse uueks saagiaastaks langust.

Õlikultuuride kasvupind Euroopa Liidus kasvas pärast eelmise aasta madalat taset taas 11,5 miljoni hektari tasemele ning kogusaagiks prognoositakse 2013. aastal 29,8 miljonit tonni (eelmisel aastal oli see 27,3 miljonit tonni).

Liigiti pilku heites võib näha, et tulenevalt selle hooaja heast rapsi saagikusest Kesk-Euroopas suudetakse Euroopa Liidus hoida rapsi toodangu taset vähemalt eelmise aasta piirides, kuid võrreldes viimase viie lõikusperioodi keskmisega on toodang prognooside kohaselt isegi suurem. Ka päevalillede kasvatamise tingimused on siiani olnud head ning seetõttu oodatakse head saaki ka selleks aastaks, eriti Lõuna-Euroopas. Päevalillesemnete saagiks prognoositakse 8200 tonni, mis on peaaegu 16% rohkem kui eelmisel aastal. Erandiks ei ole ka sojauba, mille puhul prognoositakse samuti saakide kasvu. Ühest küljest oodatakse seda jällegi tulenevalt soodsatest ilmastikuoludest, kuid teisalt mängib olulist rolli Horvaatia liitumine Euroopa Liiduga, kuna Horvaatias toodetud sojauba moodustab enam kui 10% Euroopa Liidu sojaoatoodangust.

Teravilja ja õlikultuuride tootmise ja tarbimise trendid Euroopa Liidus aastani 2022

Euroopa Liidu teraviljaturule on lähima kümnendi jooksul prognooside kohaselt omane ühtlane nõudlus ja kõrged hinnad, mis on tingitud varude vähesusest. Euroopa Liidu teraviljaturu suurimaks mõjutajaks on biokütuste turg, sest toidu- ja söödaturu nõudlus lähiaastatel oluliselt ei muutu. Teraviljatoodang kasvab prognooside kohaselt 2022. aastaks suurenenud saagikuse tõttu 309 miljonile tonnile. Prognooside kohaselt kasvab teravilja sisetarbimine Euroopa Liidus ja seda eelkõige etanooli- ja biomassitööstuse tõttu, mis kogub järjest hoogu tänu taastuvenergia direktiivile, mille kohaselt 10% energiast peaks tulema taastuvatest energiaallikatest.

Hoolimata sellest, et teravilja kasvupinna suurenemist pole ette näha, toimub siiski mõningane übermängimine teravilja liikide osas. Nähakse maisi ja nisu kasvupinna suurenemist – vastavalt 17% ja 42% – ning teiste teraviljade kasvupinna vähenemist. Nõudlus riisi järele Euroopa Liidus küll kasvab, kuid see osa imporditakse väljastpoolt Euroopa Liitu. Riisiga isevarustatuse tase kahaneb seetõttu lähikümnendil 56%-le.

Sarnased tegurid mõjutavad ka Euroopa Liidu õlikultuuride turgu, mille puhul on ette näha häid väljavaateid tootjatele seoses kõrge nõudlusega ja õlikultuuridest toodetavate õlide kõrgete hindadega. Pakkumise kasv suureneb eeldatavasti mõõduka saagikuse kasvu ja mõnevõrra vähem kasvupinna laienemise arvelt. Sarnaselt teraviljaturule saab ka õlikultuuride turule ja sisetarbimisele oluliseks mõjutajaks biodiisli- ja biomassitööstuse kasv.

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektooraat

	2010/2011	2011/2012	2012/2013*	2013/2014**
VARUD PERIOODI ALGUSES	54,5	36,7	37,5	27,5
TOODETUD	274,9	286,0	275,9	300,7
IMPORT KOLMANDATEST RIIKIDEST	13,3	14,4	16,9	12,8
KOKKU RESSURSID	342,8	337,1	330,2	340,9
SISETARBIMINE	274,6	274,4	271,1	274,7
...seemnena	9,6	9,7	9,7	9,7
...loomasöödana	167,5	167,0	163,2	165,4
...tööstuslik	30,1	30,1	30,4	31,0
...inimtarbimine	65,1	65,4	65,6	66,4
...kadu	2,2	2,2	2,2	3,2
EKSPORT KOLMANDATESSE RIIKIDESSE	31,5	25,2	31,6	29,6
KASUTAMINE KOKKU	306,0	299,7	302,7	304,3
VARUD PERIOODI LÖPUS	36,7	37,5	27,5	36,7
VARUDE MUUTUS PERIOODI LÖPUS	-17,8	0,7	-10,0	9,2

* esialgne

**prognoos oktoobri seisuga

Allikas: Euroopa Komisjoni Põllumajanduse Peadirektoraat

The logo for TNS, consisting of a solid pink square with the letters "TNS" in white, bold, sans-serif font centered within it.

TNS

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid

Teravilja ja õlikultuuride tootmine ning tarbimine maailmas saagiaastal 2012/2013 ja prognoos saagiaastaks 2013/2014

2012. aastal ja 2013. aasta esimeses pooles valitsesid rasked olud teraviljaturul, kus pakkumisel oli raske vastata nõudlusele ja seetõttu olid hinnad kõrged. Raske olukorra tingisid eelkõige rasked ilmastikuolud – põuad USAs, mitmel pool Euroopas ja Kesk-Aasias.

Nagu ka Euroopa Liidus, nii oodatakse ka maailmas tervikuna käesoleval saagiaastal teraviljaturu olukorra paranemist. Teraviljade, sealhulgas ka riisi toodanguks prognoositakse 2013. aastaks rekordilist 2 460 miljonit tonni, mis on 6,5% enam kui 2012. aastal (tabel 20, tabel 21). Kasvu tingib eelkõige nisu ja maisi toodangu kasv. 2013. aastaks oodatakse rekordilist nisutoodangut, mis jääb alla vaid 2011. aasta tasemele. Nisutoodangu sellise taseme saavutamisele aitab kaasa kasvupinna suurenemine ning toodangu taastumine Venemaal, Kasahstanis ja Ukrainas. Nisu suuremat tootmist soosivad ka kõrged hinnad maailmaturul. Olukord USAs on seevastu natuke kehvem, kuna liiga kuivad ilmastikuolud kasvuperioodi alguses vähendasid teravilja elujõulisust ja seetõttu ka saagikust. Maisitootmiseks on aga USAs olnud käesoleval aastal olud üsna soodsad ja seetõttu prognoositakse maailma suurima maisitootja toodangu taastumist põuaeelse perioodi tasemele. Märgid näitavad, et USA on ilmselt jõudnud ka suurima maisi kasvupinnani, mida on nähtud alates 1936 aastast.

Teraviljade tarbimine maailmas ulatub prognooside kohaselt saagiaastal 2013/2014 2 402 miljoni tonnini, mis on 3% kõrgem tase kui eelmisel saagiaastal. Tarbimise kasvust suurem osa tuleb maisi suuremast kasutamisest loomasöödana ja tööstuslikel eesmärkidel, eelkõige Suurbritannias. Samas kasvab ka nisu ja riisi tarbimine inimeste toiduna, kuid seda eelkõige rahvastiku kasvu tõttu, arvestusega, et teravilja tarbimise keskmine tase püsib 153 kilogrammi tasemel inimese kohta aastas.

Riisitoodang oli 2012. aastal piisav ning võimaldas kasvatada varusid. India tõusis 2011. aastal maailma juhtivaks riisi eksportijaks võites selle koha endale Tailt. Siiski prognoositakse lähiaastateks, et Tai taastab oma juhtiva positsiooni riisi eksportijana.

Teravilja tootmise ning tarbimise prognoos aastani 2022

Järgmiseks kümnendiks prognoositakse maailma teraviljatoodangu kasvuks ligikaudu 1,4% aastas, 2022. aastaks on toodang prognooside kohaselt kasvanud 12%. 57% kogukasvust tuleb arengumaadest.

Lühiajaline nõudluse ja pakkumise mittevastavus, laheneb maailmaturul paari järgmise aastaga, kuid varud püsivad endiselt ajalooliselt madalal tasemel. Seetõttu on maailma teraviljaturg lähikümnendil väga haavatav ootamatustele ja seda eriti pakkumise poolelt (nt tõsised põuad suuremates tootmispiirkondades).

Teraviljade ja riisi eksport järgneval kümnendil prognooside kohaselt kasvab ja seda eelkõige mõningate Aasia riisi eksportijate esiletõusmise tõttu. Juhtiv riisi eksportija on lähikümnendil ilmselt Tai, millele järgneb kohe Vietnam. Nisu ja maisi ekspordi poolest püsib aga lähikümnendil esikohal ilmselt USA.

Teraviljahinnad surutakse tõenäoliselt maailmaturul allapoole, kuna majandusliku olukorra taastumine maailmas on aeglasem kui oodatud.

Õlikultuuride tootmine kasvab prognooside kohaselt lähikümnendil kiiremini kui teraviljade tootmine ja seda peamiselt suurenenud saagikuse tõttu. Palmiõli tootmine kasvab sarnaselt teiste taimeõlide tootmisega, säilitades 34%-lise osakaalu kogu taimeõli tootmises terveks perioodiks.

Allikas: OECD - FAO

Teravilja ja teraviljasaaduste bilanss maailmas saagiaastate lõikes ja prognoos
saagiaastaks 2013/2014
 (mln tonni)

Tabel 20

	2011/2012	2012/2013*	2013/2014**
TOODETUD	2354,2	2309,8	2460,5
KOGUTARBIMINE	2328,3	2333,2	2402,0
...loomasöödana	794,1	795,5	833,0
...inimtarbimine	1066,4	1082,7	1097,9
...tarbimine inimese kohta (kg/aastas)	152,1	152,5	153,3
...muu	467,7	455,0	471,1
VARUD PERIOODI LÕPUS	521,5	510,9	568,8

* esialgsed andmed

**prognoos

Allikas: FAO

Teravilja ja õlitaime seemnete tootmine ja tarbimine maailmas saagiaastate lõikes
 (mln t)

Tabel 21

	Tootmine			Tarbimine			Jäägid		
	2011/ 2012	2012/ 2013*	2013/ 2014**	2011/ 2012	2012/ 2013*	2013/ 2014**	2011/ 2012	2012/ 2013*	2013/ 2014**
TERAVILI	2354,2	2309,8	2460,5	2328,3	2333,2	2402,0	521,5	510,9	568,8
...sh nisu	701,5	659,1	702,0	697,2	686,2	693,8	183,1	164,2	173,1
...sh jämedateraline teravili	1167,5	1160,7	1259,3	1161,7	1168,6	1216,9	176,7	173,0	213,7
...sh riis	469,1	485,3	489,9	460,4	469,5	478,4	145,7	161,7	173,7

* esialgsed andmed

* prognoos

Allikas: FAO

Kokkuvõte

2013. aastal kasvas teravilja kasvupind esialgsetel andmetel 6,3%. Seejuures suurenes suviteravilja kasvupind 22,7% ja vähenes taliteravilja kasvupind 32,6%. Taliteraviljades kasvatatakse Eestis endiselt kõige enam talinisu, suviteraviljadest aga kõige enam otra. Taliteravilja saagikus vähenes 35%, samas kui suviteravilja saagikus kasvas 10%. Sellised muudatused kasvupinnas ja saagikuses on viinud selleni, et teravilja kogutoodang on püsinud ligikaudu samal tasemel kui aastal 2012.

Rapsi kasvupind on 2,6% vähenenud, kuid suurenenud saagikuse arvelt on kogusaak ka rapsi puhul 1,1% tõusnud.

Teravilja kokkuost on saagiaastal 2012/2013 võrrelduna eelneva saagiaastaga suurenenud 252,4 tuhande tonni võrra ehk 52,2%. Koguseliselt on kokkuost kõige enam kasvanud nisu puhul – 63,9%. Saagiaastal 2012/2013 on suurenenud ka rapsi kokkuost, kuigi võrreldes teraviljaga märksa tagasihoidlikumalt – 1600 tonni võrra ehk 1%.

2012. aastal kasvas võrreldes 2011. aastaga nii jahu (eelkõige nisujahu) kui ka tangainete tootmine ning vähenes pagaritoodete ja jahust kondiitritoodete (eriti just leiva) tootmine.

Teravilja kokkuostuhinnad Eesti tootjatelt on saagiaastal 2012/2013 võrreldes saagiaastaga 2011/2012 tõusnud vahemikus 8,1% toidurukki puhul kuni 22,6% söödarukki puhul. Pikemat trendi jälgides võib näha, et teravilja kokkuostuhind on Eestis saavutanud juba kõrgema taseme kui saagiaastal 2007/2008. Euroopa Liidu keskmisega võrreldes on Eesti teravilja kokkuostuhinnad olnud enamjaolt madalamad ja olid madalamad ka saagiaastal 2012/2013.

Teraviljatoodete jaehinnad on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 mõnevõrra langenud, erandiks olid vaid kaerahelbed, mille hind tõusis 3%. Hinnalangus teiste toodete puhul on olnud ühtlane, jäädes 2,7% ja 3% vahele. Võrdluses Euroopa pealinnade supermarketite jaehindadega teraviljatoodete kategoorias oli Eestis 2013. aasta juunis (ehk saagiaasta lõpus) pealinnade keskmisest tasemest kallim röstsai, rapsiõli, spagetid ja Kellogg's Original maisihelbed. Keskmisest odavam oli Eesti hinnatase vaid nisujahu puhul. Odavamad teraviljatooted on vaadeldud pealinnadest Amsterdamis, Prahast ja Berliinis, kõige kallimad teraviljatooted leiab aga Stockholmist ja Helsingist.

Teravilja ja teraviljatoodete eksport ümberarvestatuna terale on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 järsult kasvanud – 84,9% ehk 273,9 tuhandelt tonnilt 506,5 tuhandele tonnile. Ekspordikäive on aga tulenevalt teravilja kokkuostuhindade kallinemisest suurenenud mõnevõrra enam – 89,6% ehk 82,3 miljoni euro võrra, jõudes 2012/2013. saagiaastal 174,2 miljoni euro tasemele. Teravilja ja teraviljatoodete ekspordikäibest moodustas saagiaastal 2012/2013 kaks kolmandikku ehk 62,5% teravili. Jahu ja tangainete ning pagari- ja kondiitritoodete ekspordi osakaal kogu teravilja ja teraviljasaaduste väljaveos on aga seetõttu vähenenud – vastavalt 7,7% ja 10,7% võrra. Jahu ja tangained moodustasid saagiaastal 2012/2013 ekspordikäibest 9,2% ning pagari- ja kondiitritooted 28,2%.

Õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordikäive on samuti suurenenud ja seda 8,2% ehk 6,8 miljoni euro võrra. Õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordist moodustas saagiaastal 2012/2013 kõige suurema osa ehk 52,2% õlitaime seemned ja viljad, mille osakaal on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 langenud 6,3% võrra. Taimeõli eksport moodustas 44,3% ekspordikäibest, mis on 10,2% võrra rohkem kui eelmisel saagiaastal. Õlikookide osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste ekspordikäibes on pärast eelmise saagiaasta kõrget taset (7,3%) langenud taas tavapärasele tasemele (3,5%).

Teravilja ja teraviljatoodete import ümberarvestatuna terale on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 suurenenud 32% ehk 153,4 tuhandelt tonnilt 202,6 tuhandele tonnile. Teravilja ja teraviljatoodete impordikäive seevastu on kasvanud vaid 14,7% – 85,5 miljoni eurolt 98,1 miljoni eurole. Impordikäibest üle poole (55,7%) moodustasid saagiaastal 2012/2013 endiselt pagari- ja kondiitritooted. Võrreldes saagiaastaga 2011/2012 on pagari- ja kondiitritoodete osakaal mõnevõrra siiski vähenenud (58,9%-lt 55,7%-le). Mõnevõrra on suurenenud teravilja (17,0%-lt 25,0%-le) ning vähenenud jahu ja tangainete (24,2%-lt 19,3%) osakaal impordikäibes.

Õlikultuuride ja õlisaaduste saagiaasta 2012/2013 impordikäibest moodustab poole ehk 49,4% õlikook. Õlikoogi osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste impordikäibes on võrreldes saagiaastaga 2011/2012 suurenenud 4,6% võrra ehk õlikookide impordikäive on kasvanud 5 miljoni euro võrra. Õlitaime seemnete ja viljade osakaal õlikultuuride ja õlisaaduste impordikäibes on samal tasemel (13,8%) eelmise saagiaastaga, kuid taimeõli osatähtsus impordikäibes on vähenenud 41,2%-lt 36,8%-le, hoolimata sellest, et impordikäive on jäänud samaks.